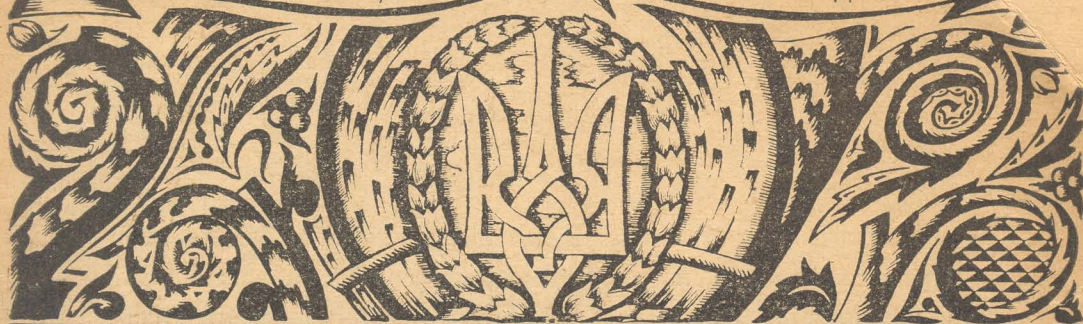

За Самостійну Соборну
Українську Державу

Воля Народом
Воля Людині!

ДО ЗБРОЇ

журнал української
військово-політичної думки

Рік вид. III.

СІЧЕНЬ 1950

Випуск 1 (14).

ЗМІСТ

	стор.
1. До наших читачів і прихильників	3
2. Комунікат Пресового Бюро ЗП УГВР	4
3. У голови Генерального Секретаріату УГВР	5-13
4. Заява Головного Командування УПА	14-15
5. Є. Прірва: «Рейд УПА в Східній Пруссії»	16-24
6. В. Булат: «Шеф Головн. Військового Штабу УПА»	25-29
7. Ізгой: До основних проблем постановки військової роботи на еміграції	29-34
8. Про військову й політичну розвідочні служби в ССРСР	35-38
9. Йосип Позичанюк: Зелений шум	39
10. „ „ Гуляйпільські хлопці	40-43
11. Святочний наказ Головного Командира УПА	44-46
12. Свято УПА на чужині	46-51
13. З большевицького терору на українських землях	52-55
14. Бібліографія	56-58
15. По чужій пресі	58-60

Українську Геловну Визвольну Радуг та її Закордонне Представництво, Геловне Командування УПА та всіх бійців і командирів Української Повстанчої Армії, революційне підпілля її Український Народ на Рідних Землях, вояків УПА на чужині та все українське громадянство за кордонами Воюючої України

з Новим Роком 1950

вітає

Місія УПА.

Проект зі збереження видавничої спадщини української еміграції

bohoslavskyy@i.ua

Видає Місія УПА при ЗП УГВР.

Друкарня Б. Криницького Авґсбург 3, Брандерштр. 3 Шліссфак 58.

До наших читачів і прихильників

Місія УПА при Закордонному Представництві УГВР, ідучи на зустріч побажанням бійців УПА, що знайшлися за кордонами України, і побажанням багатьох колишніх українських вояків на чужині, вирішила продовжати видавання журналу військово-політичної думки «ДО ЗБРОЇ». Це рішення Місії УПА обумовлене, передусім, розвитком подій на рідних Українських Землях, зокрема зростом значення боротьби Української Повстанчої Армії й цілого українського визвольно-революційного руху проти московсько-більшевицького окупанта за відновлення Української Самостійної Соборної Держави. Далі, сучасне міжнародне положення і наростаючий між Сходом і Заходом неминучий конфлікт кажуть кожному українцеві пильно стежити не тільки за політичними подіями, але, передусім, за військовими можливостями обох бльоків, за їх воєнними готуваннями та потенціалами і за воєнно-стратегічними концепціями.

Редакція журналу «До Зброї» у зв'язку з тим, поставила собі завдання інформувати українського читача про визвольну — збройну й політичну — боротьбу українського народу і про її значення для майбутньої розигри між світом свободи і світом тоталітарної тиранії та масового знищення народів. Міжнароднополітичне положення і розвиток стратегічних концепцій на Заході і Сході коментуватимуться із становища українського національного інтересу і визвольно-революційної боротьби. До того, журнал «До Зброї» повинен стати вільною трибуною українського вояцтва закордоном, трибуною, де дискутувалисяби важливі справи військової підготовки та організованости, розвитку військово-політичної думки та можливі політично-стратегічні концепції, зв'язані з визволенням українського народу і з побудовою самостійної Української Держави.

Тому Місія УПА при ЗП УГВР закликає весь патріотичний вояцький актив на чужині допомогти журналові «До Зброї» стати вільною трибуною української військово-політичної думки за кордонами воюючої і непокореної України. Тим способом виконаємо поставлене нам нашою Батьківщиною завдання: єднати українську політичну еміграцію з визвольною боротьбою українського народу на Рідних Землях.

Редакція журналу «До Зброї».

Комунікат

Порядком інформації Пресове Бюро Закордонного Представництва УГВР уповноважене повідомити:

1. Як попередними роками так і влітку 1949 р. деякі відділи УПА були в рейді на території Чехо-Словаччини.
2. Одна група з цих рейдуючих відділів перебилася у важких боях з ворогом через залізну завісу.
3. Згідно з директивою Генерального Секретаряту УГВР і наказом Головного Командування УПА завданням цієї групи було зв'язатися з Закордонним Представництвом УГВР, щоб через нього запротестувати перед світом проти большевицького терору, знущань і звірств над українським народом і передати закордон дальші відомості про національно визвольну боротьбу українського народу за Українську Самостійну Соборну Державу.
4. Органи ЗП УГВР будуть окремими виданнями, повідомленнями в пресі і на сторінках журналу Місії УПА «До Зброї» інформувати українське громадянство закордоном та чужий світ про сучасне положення в Україні, зокрема про збройну і політичну боротьбу Української Повстанчої Армії, українського революційного підпілля й українського народу.
5. Так само українське громадянство буде у свій час орієнтоване про заходи Генерального Секретаряту Закордонних справ УГВР на зовнішньополітичному відтинку.

«Народе України! Твоєю силою, волею, словом стала на землі Українській Вільна Українська Народна Республіка. Справдилась лелішня мрія батьків твоїх, борців за вольності і права трудящих...

...Ми, Українська Центральна Рада, сповіщаємо всіх громадян України:

Од нині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, Суверенною Державою

Українського Народу»...

(З IV. Універсалу Української Центральної Ради у Києві, 22 січня 1918 року).

У Голови Генерального Секретаряту УГВР Р. Лозовського

Будучи в м. липні 1948 р. у Голови Генерального Секретаряту УГВР, Р. Лозовського, на його партизанській квартирі, представник Бюра Інформації УГВР звернувся до нього з проханням дати вияснення деяких актуальних питань, що сьогодні особливо цікавлять легальну українську громадськість, з метою опублікувати потім ці вияснення в українській підпільній пресі. Голова Генерального Секретаряту радо на це згодився і дав вичерпні відповіді на багато актуальних питань. Нижче ми коротко опублікуємо ці відповіді.

1. На зауваження представника Бюра Інформації про те, що деяка частина легального українського громадянства неpravильно пояснює собі факт переходу кількох відділів УПА і груп революціонерів із Західних Окраїн Українських Земель (ізаа т. зв. лінії Керзона) в західно-німецькі окупаційні зони, що стався літом-осінню 1947 р. — Голова Генерального Секретаряту заявив:

Перехід деяких відділів УПА і груп революціонерів із Західних Окраїн Українських Земель у західно-німецькі окупаційні зони відбувся згідно з директивою УГВР у цій справі та наказом Головного Командування УПА. Як більшості українського громадянства відомо, ранньою весною 1947 р. польсько-большевицькі окупанти насильно викинули із західно-українських окраїн рештки українського населення, яке ще там залишилося після виселенчої акції 1946 р. Цим разом українське населення цих теренів виселювано вже не до УССР, як це було раніше, але на Захід, головним чином, в Ольштинське воевідєво. Із значної частини сіл польсько-большевицькі вороги народу виселили також польське населення, яке допомагало УПА і українському визвольно-революційному підпіллю. Після того на цю цілком невеличку, перемінену в пустиню територію польсько-большевицькі злочинці кинули проти УПА і українського революційного підпілля кілька вибраних дивізій військ усіх родів зброї. Продовжувати революційну боротьбу в таких умовах було для УПА і революційного підпілля фізично не можливо. В цій ситуації деякі відділи

УПА та групи революціонерів дістали завдання перейти бойовим рейдом через Чехословаччину в західно-німецькі окупаційні зони з метою зв'язатися там із Закордонним Представництвом УГВР і через нього — а) скласти перед народами світу протест проти большевицьких та польських злочинств над українським народом та б) передати закордон інформації про визвольно-революційну боротьбу українського народу проти московсько-большевицьких і польсько-большевицьких окупантів та про їх гнібительську політику на Українських Землях. Це в большевицьких умовах, є, чи не єдиний, надійний спосіб поінформувати світ про те, що в останні роки діється в Україні.

Проходячи рейдом через Чехо-словацьчину часто серед густих і завзятих сутичок із чехо-словацькою армією та поліційними загонами, контрольованими большевиками, відділи УПА перевели серед чеського та словацького народів значну політично-пропагандивну роботу. Населення Чехо-словацьчини зустрічало наші відділи скрізь дуже радо. Про цей рейд подавали відомості численні радіовисильні світу.

Треба підкреслити, що основна частина відділів УПА та революційних кадрів ізза т. зв. лінії Керзона літом 1947 р. перейшла до т. зв. Української ССР, щоб тут продовжувати свою визвольно-революційну боротьбу за визволення України зпід панування окупантів.

У зв'язку з усім вище сказаним, перехід деяких відділів УПА та груп революціонерів у західно-німецькі окупаційні зони треба розглядати тільки як чергове бойово-політичне завдання цих відділів і груп, а ні в якому разі як їх «капітуляцію» перед ворогом, чи «втечу» на еміграцію, як це собі пояснює деяка непоінформована частина легального українського громадянства.

2. У зв'язку з тим, що частина східноукраїнського (і взагалі підсоветського) громадянства приписує деякі революційні акції на українських землях «власівцям», — Голова Генерального Секретаріату сказав:

Всі вістки про дії «власівців» на Українських Землях є інспіровані мвд і мґб. Большевицькій охранці йдеться про те, щоб, з одного боку, ставлячи поруч українського визвольно-революційного руху таких відомих російських агентів, Гітлера, як «власівців», дезорентувати підсоветські народні маси щодо самостійного національно- і соці-

ально-визвольного характеру українського революційного руху, та з другого боку, приписуючи деяку частину революційних акцій українського підпілля та УПА на рахунок «власівців», применшувати тим самим силу і розміри української визвольно-революційної боротьби. На Українських Землях підпільно діє тільки українській визвольно-революційний рух. Організованої підпільної боротьби «власівці» на Українських землях ніколи не вели, ні не ведуть. «Власівцям» — російській агентурі Гітлера на Українських Землях місяця немає. Всі чутки про протибольшевицьку боротьбу «власівців» в Україні, як також, правдоподібно, і в усьому Советському Союзі, треба вважати за свідому, підступну емведівську видумку.

3. На запитання представника Бюро Інформації про те, чи вже підраховано, скільки українців із Західної України вивезено в Сибір під час останнього масового вивозу звідси, тобто в днях 19 — 21 жовтня 1947 р. та чи народи світу знають про цей факт, — Голова Генерального Секретаріату сказав:

За неповними підрахунками із Західної України, тобто з Львівської, Станіславівської, Тернопільської, Дрогобицької, Чернівецької, Рівненської і Волинської областей, під час останнього вивозу, вивезено коло 150 тисяч українців, в тому числі найбільше жінок, дітей і стариків. Над вивожуваними емведистами по-нелюдськи знущалися. На багатьох ешалонах большевицькі злочинці уміщували цинічні написи: «Евакуйовані з-під бандерівського терору». Вивожуване населення трималося по-геройськи. З ешалонів неслися оклики: «Ми ще вернемося на рідні землі! Нас відомстять повстанці! Будемо будувати Україну на Сибірі! Хай живе Самостійна Україна!» Багато вивожуваних, особливо малих дітей та стариків, померло відразу вже під час дороги — померло з голоду, з тісноти в задротованих вагонах, з холоду, з побойв. Багато з вивезених померло зараз же в перші місяці на каторжних роботах. Умови життя і праці вивезених українських чоловіків і жінок — страхітливі. Ні в кого не може бути найменшого сумніву щодо того, що большевицькі злочинці застосовують вивіз українського населення у «віддалені області Советського Союзу» як засіб масового фізичного винищування українського народу. Цей засіб вони широко застосовують уже впродовж 30 років! Історія людства не

знає подібних прикладів фізичного винищування поневолених народів навіть з боку найжорсткіших поневолювачів. Московсько-большевицькі вороги народу перевищують усе, що найганебнішого було дотепер в історії.

За кордонами СРСР знають у загальному про цей факт. Ми віримо, говорив Голова Генерального Секретаріату, що кожна чесна і поінформована людина за кордоном протестує проти такої злочинної політики большевицьких гнобителів в Україні, осуджує її. Та разом з цим, говорив далі Голова Генерального Секретаріату, український народ не може не обурюватися, коли бачить, що з боку офіційних політичних кіл з приводу цього чергового масового злочину над українським народом, як і з приводу незчисленної кількості інших злочинів, що мають місце на українських землях під московсько-большевицькою окупацією, не піднісся майже ні один голос протесту у відповідних міжнародних інституціях, коли бачить, що всі високі принципи, що їх декларовано на цілому ряді міжнародних документів і покладено в основу цілого ряду міжнародних інституцій, не мають ніякої дієвої сили на території большевицького СРСР, по відношенні до народів Советського Союзу. Український народ з найбільшим обуренням сприйняв той факт, що представників Советського Союзу — представників найбільш гнобительської, найзлочиннішої державної системи, системи, що в ній не тільки не існують ніякі людські ні громадянські права, але й що в ній знищуються цілі народи, — що представників цієї держави допускається до таких міжнародних установ, як Організація Об'єднаних Націй, до таких органів цієї Організації, як, нпр., Комісія у питаннях про права людини, де вони з безприкладним цинізмом, будучи цілі від стіп до голови, сплямлені кров'ю мільйонів невинно замучених жертв, виголошують довгезні промови про... права людини, де вони, маючи на своїй сумлінні сотні тисяч знищених українських патріотів, мільйони замученого і в сибірських тайгах і в середньо-азійських степах і в самій Україні українського населення, знищення всього народу, кримських татар, інгушів, — виступають як нібито найпослідовніші, найрішучіші противники... «дженоссиду» (знищення національних та расових груп).

Все це, однак, кінчив Голова Генерального Секретаріату, не послабить сили спротиву українського народу московсько-большевицьким окупантам, не захитає нашої віри в перемогу нашої визвольно-революційної боротьби. Український народ

знає, що його визволення у його власних руках. Вже недовго большевицьким злочинцям катувати підсоветські народи і обманювати світ. Справедливого суду народів і в першу чергу народу українського їм не минути.

4. На зауваження про те, що багато дехто з українських громадян, головню із східних областей, цілком схвалюючи ідеї українського визвольно-революційного руху, дещо скептично, одночасно, ставиться до пропагованих цим рухом демократичних принципів, — Голова Генерального Секретаріату сказав:

Гарантією справжньої демократичности майбутнього ладу в українській державі є, в першу чергу, щиронародний характер українського визвольно-революційного руху, його безприкладна ідейність. Український визвольно-революційний рух зродився з надр українського народу, діє в ім'я інтересів українського народу; воля і щастя українського народу — його найвища мета. Українські революціонери — сини українського народу, вихідці з найширших українських народних мас, які сьогодні масово гинуть за волю і щастя українського народу, — проти інтересів українського народу, проти інтересів українських народних мас ніколи не підуть. Влада українського народу на українській землі — ось мета змагань українського визвольно-революційного руху. Українські революціонери і повстанці піднялися на таку важку боротьбу з скупантами, керуючись найчистішими ідейними мотивами, найчистішим патріотизмом, найщирішою любов'ю до українського народу, найщирішим прагненням зробити кінець усьому тому гнобленню й експлуатації, що їх терпів віками і терпить сьогодні український народ. Ці високоблагородні мотиви дають силу учасникам нашої визвольно-революційної боротьби переносити всі найважчі труднощі, що з ними зв'язана довга революційна боротьба в умовах большевицького режиму. Безприкладна, найвищою мірою благородна ідейність українських революціонерів і повстанців наказує їм радше самим кінчити із собою, ніж здаватися в руки ворога. До таких людей, як українські революціонери і повстанці, треба мати довір'я. Українські революційні організації завжди підкреслюють, що вони борються не за Україну для себе, але за Україну для українського народу. Те, що так воно є фактично, якнайперсонливіше підтверджується тим, як українські революціонери і повстанці борються та як вони вмірають.

Далі, реальною гарантією демократичности майбутніх форм правління в Україні є саме існування УГВР. УГВР побудована на чисто демократичних принципах та заступає демократичні погляди. В її склад увійшли представники різних українських самостійницьких партій та середовищ. Її визнає і цілковито підтримує найсильніша сьогодні політична організація на Українських Землях — Організація Українських Націоналістів.

ОУН стоїть також на демократичних позиціях. УГВРаді підпорядковується Українська Повстанча Армія. Одним з найважливіших завдань УГВР є забезпечити переведення вільних і демократичних виборів до перших Українських Установчих Зборів у вільній Українській Державі. Доки існуватиме УГВР, доки український народ всеціло підтримуватиме УГВР, доти вільна Україна правитиметься демократичним способом. У скликаних УГВР радою перших Установчих Зборах український народ буде мати змогу вільно визначити далі форми свого внутрідержавного устрою.

Для мене особисто, сказав далі Голова Генерального Секретаріату, цілком зрозуміле, чому деякі українці із східних областей дещо скептично ставляться до нашої декларації демократичних принципів. Глибоко антидемократична практика большевиків, які формально стоять ніби за якнайширшу демократію, не могла не наставити підсоветських людей скептично до всіляких декларацій. Я сподіваюся однак, що УГВР своєю практикою зуміє переконати навіть найбільших скептиків у тому, що український визвольно-революційний рух є фактично за демократію, що він є за фактичні широкі демократичні права народних мас.

5. У зв'язку з посиленням большевицької колективізаційної акції на Західноукраїнських Землях та у зв'язку з прийняттям большевицькою владою цілого ряду протинародних постанов у папярмі «зміцнення» колгоспної системи в усьому Советському Союзі, представник Бюро Інформації попросив Голову Генерального Секретаріату висловитися про становище УГВР в справі колгоспів. Голова Генерального Секретаріату сказав:

УГВР є за цілковите знищення большевицької колгоспної системи в Україні, за цілковите визволення українського селянства з колгоспного ярма. В Плятформі УГВР, прийнятій І. Великим Збором

УГВР, говориться, що УГВР є «за забезпечення вільної форми трудового землекористування з визначенням мінімальних і максимальних розмірів для індивідуального землекористування» (пункт 4, літера «з»). На цьому становищі УГВР стоїть і сьогодні. УГВР закликає українське селянство до боротьби в колгоспах як у вже давно сколективізованих східноукраїнських областях так і в ще не цілком сколективізованих західних областях.

Український визвольно-революційний рух бореться проти большевицької колгоспної системи по перше, тому, що вона, це знаряддя варварської економічної і фізичної експлуатації українського селянства з боку большевицьких гнобителів, знаряддя їх жахливого соціального гноблення і по друге тому, що ця система, це також засіб політичного підкорення українських селянських мас большевицькій імперіалістичній кліщі.

Идучи за закликами революційного підпілля, добре розуміючи всю протинародну, експлуататорську і протинаціональну суть большевицьких колгоспів, українське селянство Західної України, як відомо, ставить большевицькій колективізаційній акції ршучий спротив. Усі підлі, часто просто бандитські методи, що їх стосують большевики, щоб примусити селян підписати з'яву вступу до колгоспів, дають їм дуже малі результати.

УПА і революційне підпілля широко підтримують західноукраїнське селянство в його боротьбі проти большевицької колективізаційної акції. Саме завдяки цій підтримці західноукраїнське селянство до сьогодні ще не сколективізоване. Свою боротьбу проти колгоспної системи в Україні український визвольно-революційний рух провадить під гаслом: «Геть колгоспи! Земля селянам!»

6. Зупиняючись над питанням про перспективи визвольно-революційної боротьби українського народу на Українських Землях, Голова Генерального Секретаріату сказав:

В майбутнє я дивлюся з оптимізмом. Я вірю насамперед у силу і завзяття українських народних мас, у їх високий патріотизм. Я вірю також у мужність українських повстанців і революціонерів, у їх підпільно-конспіративну та бойову майстерність. Завдавши українському визвольно-революційному рухові значних втрат у людях, московсько-большевицькі окупанти не зуміли, однак ні розбити нашу підпільну організацію, ні скількинебудь сер-

ВІД РЕДАКЦІЇ

Йозно підірвати її силу, не добилися жадних результатів на фронті ідейно-політичного наступу на український визвольний рух, хоч яких підлих метод вони не вживали. Український визвольно-революційний рух діє далі організовано. Велика частина Українських Земель покрита організаційною підпільною мережею. Український визвольно-революційний рух не звузився, коли йдеться про територію його дій, навпаки, на деяких теренах він значно поширив свої впливи. На багатьох ділянках боротьби він провадить успішний наступ. Революційні повстанські кадри в своїй сьогоднішній боротьбі спираються на величезний бойовий, конспіративний, організаційний і політичний досвід, що його вони здобули впродовж чотирьох років своєї боротьби в умовах большевицького режиму, а зокрема на досвід боротьби з мвд і мгб.

Витримавши переможно большевицький наступ впродовж останніх чотирьох років, український народ зуміє переможно боротися й далі. Сподіваюся також, що сприятливим для справи нашого визволення буде й розвиток міжнародних подій.

Завдання українського народу в теперішній момент — продовжати всіма силами й засобами ту революційну боротьбу, яку він провадить сьогодні, та ще ширше, на всіх Українських Землях, розгорнути цю боротьбу. Український народ, який поніс такі жертви у своїй визвольній боротьбі останніх років, який пролляв стільки крові за здійснення своїх самостійницьких ідеалів, не може послаблювати своєї боротьби тоді, коли, можливо, година його національного визволення вже не так далеко. Можливі міжнародні ускладнення український народ повинен зустріти, ще більше згуртовуючись доккола українського революційного руху під керівництвом УГВР, з іще більшою готовістю на найбільші, навіть, жертви в ім'я здобуття Української Самостійної Держави, з іще більшою дисциплінованістю, з іще більшою свідомістю відповідальности за майбутнє України.

«Ми, хоч серед величезних жертв, серед найважчих труднощів, але впевнено прямуємо до волі, ми нашою боротьбою постійно наближаємо день нашого визволення. Україна буде вільною!» — так закінчив свою розмову з представником Бюро Інформації УГВР Голова Генерального секретаріату УГВР, Р. Лозовський.

Інтерв'ю представника «Бюро Інформації» з Головою Генерального Секретаріату УГВР, п. Р. Лозовським передруковано із журналу «Бюро Інформації Української Головної Визвольної Ради (УГВР)», рік видання I, випуск ч. 2 за серпень 1948 р., що появляється друком на Рідних Землях.

В цьому журналі знаходяться:

1. Постанови Української Головної Визвольної Ради з 6. червня 1948 р.
2. «У Голови Генерального Секретаріату УГВР Р. Лозовського».
3. Генерал Тарас Чупринка — «До генези Української Головної Визвольної Ради».
4. «З большевицького терору на Українських Землях».
5. «Цілі і завдання УГВР» — з Платформи УГВР, розділ II.

«...Од нині зливаються в одно віками відділені одна від другої частини України — Галичина, Буковина, Закарпаття і Придніпряньська Україна в Одну Велику Україну. Сповнилася відвічна Мрія, для яких жили і для яких вмирали найкращі Сини України. Од нині є тільки Одна Незалежна Українська Народна Республіка. Од нині Український Народ, звільнений могутнім поривом своїх власних сил, матиме змогу з'єднувати всі старання своїх синів для утворення Нероздільної, Незалежної Української Держави на добро й щастя робочого люду...»

(З Універсалу Директорії Української Народної Республіки у Києві, 22 січня 1919 року.)

ЗАЯВА

Головного Командування Укр. Повстанської Армії

Як нам на українських землях стало відомо, деякі українські політичні групи на еміграції піддають під сумнів право Української Головної Визвольної Ради (УГВР) репрезентувати Українську Повстанську Армію (УПА); заперечують право УГВР виступати як Найвище Політичне Представництво і Керівництво українського визвольного самостійницького руху.

Ці ж еміграційні кола, використовуючи понад-партійність УПА, пробують заперечувати ту велику організаційну роль, яку відіграла ОУН, керована Степаном Бандерою, в процесі утворення й росту УПА і яку (ролю) ця організація продовжує відігравати сьогодні.

У зв'язку з цим Головне Командування Української Повстанської Армії заявляє:

1. Українська Повстанська Армія постала з бойових груп ОУН (керованої С. Бандерою) в 1942 р. в умовах завзятої боротьби українського народу проти гітлерівських загарбників. На протязі 1942—43 рр. до УПА долучилися широкі українські народні маси. УПА стала виразно всенародною збройною силою. Вона стала найповнішим і загальним виявом самостійницької боротьби всього українського народу. З уваги на ці обставини виникла потреба утворити всенародне політичне керівництво визвольно-революційної боротьби українського народу. Ініціативу створення такого керівництва взяла на себе УПА. Як найважливіший пункт платформи для створення всенародного керівництва визвольної боротьби українського народу УПА висунула вимогу визнання потреби й доцільності активної революційної боротьби проти окупантів. На цій основі в м. липні 1944 (з конспіративних причин у всіх дотеперішніх публікаціях подавали місяць червень 1944 р.) на підпільнім з'їзді політичних діячів, що стали на висунуту через УПА платформу і що були в цей час на Українських землях, утворилася Українська Головна Визвольна Рада. Перший Великий Збір УГВР прийняв постанову про доповнення складу УГВР усіма тими політичними самостійницькими партіями й окремими політичними та громадськими діячами, які в майбутньому стануть на прийнятій Першим Великим Збором УГВР Платформі УГВР.

2. Від моменту утворення УГВР Українська Повстанська Армія підпорядковується лише УГВР і визнає УГВР за єдине своє Представництво й Керівництво. Від м. липня 1944 р. УГВР безпосередньо на українських землях практично керує УПА і в політичній, і в організаційно-персональній площинах. Виступати від імені УПА за кордоном уповноважене лише Закордонне Представництво Української Головної Визвольної Ради.

3. Українську Головну Визвольну Раду визнає й підтримує український народ. На заклик УГВР український народ суцільно

бойкотував, не зважаючи на найдикий терор ворога, „вибори” в т. зв. верховну раду ССРСР. Російсько-більшевицькі окупанти не могли зібрати навіть 10% добровільних голосів. І цей власне. всенародний бойкот обидвох „виборів”, проведений на заклик УГВР — це, в умовах большевицької окупації України, найкращі вибори УГВР. Цим бойкотом „виборів”, як також найширшою підтримкою УПА, український народ недвозначно заявив, що він визнає УГВР за свій найвищий політичний Провід.

4. Українська Повстанська Армія понадпартійна. В ній борються всі, кому дорога справа Самостійної Української Держави, без різниці поглядів, політичних переконань і партійної приналежності. Але рівночасно з цим УПА цілком визнає той велетенський вклад, що його внесла ОУН, керована Степаном Бандерою, в справу утворення, зміцнення й розвитку УПА. ОУН поклала основи під УПА. Вона скріпила її своїми високоідейними кадрами (члени ОУН становлять понад 50% усього складу УПА), вона обстоювала її політично від нападів як з боку національних ворогів України, вона доклала найбільших зусиль для успішного розвитку УПА і докладає їх сьогодні в рамках УГВР.

Головне Командування Української Повстанської Армії сподівається, що ця заява принесе нашій еміграції повну ясність у висвітлених нами питаннях, і вірить, що українська як стара, так і нова еміграція потрапить стати понад вузькопартійні суперечки, потрапить гідно репрезентувати наш народ перед світом, що вона йтиме разом із скривавленим у боротьбі Краєм під керівництвом Української Головної Визвольної Ради до великої Меті — Української Самостійної Соборної Держави.

Генерал ТАРАС ЧУПРИНКА
Головний Командир УПА

М. п. 25 вересня 1947 р.

(Передруковано з підпільного, друкованого на Рідних Землях, бюлетеня „Бюро Інформації Української Головної Визвольної Ради (УГВР)”, рік видання I., випуск ч. 1. за квітень 1948 р.)

Рейд УПА в Східній Пруссії

РЕЙД І ЙОГО ПЕРЕБІГ

Наш відділ УПА вступив на територію Східньої Пруссії 26 грудня 1947 р. Від самого кордону зразу впадала ввічі пустка. Перше село, Карпя, було спалене, а в дальших селах більша частина хат була незамешкана. Це нагадувало нам українські землі за лінією Керзона. Квартирували ми в німців. Зразу ми відчули, що це не Україна, але поволі вивчали нові умови і застосували відповідну тактику, пізнавали терен і його мешканців. Від населення ми дізналися, що тут також оперують польські повстанські групи, що приходили сюди з „Курпйовської пущі”. От недавно приїхала авто до місточка Піш польська повстанська група, забрала в „спулдзельні” (кооперативі) потрібні товари, в державних установах гроші і відїхала в невідомому напрямі.

В повітах, положених при самому кордоні, депортованих українців було дуже мало. Вони були лише в деяких селах, розкинуті по одній до двох родин. В наступному Мронгівському повіті українців було вже дещо більше і вони мешкали по кілька родин в одному селі. Тут ми попали на слід розвідчої групи під командуванням Шугая, яка вийшла в рейд значно ранше від нас. Зв'язатися з цією групою в цей час було неможливо, бо зв'язок був умовлений лише на початок січня 1948 р.

В Східній прусії, за цілий час рейду, ми мали бій з ворогом вже близько північного советсько-польського кордону. Коли ми квартирували на двох кольоніях біля м. Кентшина 30 грудня на нас наскочило ВП (польське військо). Наше положення було дуже невигідне і якщо б ворогові вдалося нас оточити, то пробитися з оточення було б неможливо. О 11 годині ранку ВП підїхало автомашинами і під прикриттям залізничного насичу і горбів намагалося нас оточити. Однак наш стійковий помітив ворога ще заки він вспів розгорнутися з одного боку. Ми зразу відкрили по ворогові вогонь із всієї зброї і не дозволили йому розвинутися. Під прикриттям власного вогню відступаємо до лісу. Як нам вдалося опісля ствердити, в цій перестрільці ворог мав двох вбитих і три ранених. Ліс був дуже малий. Крім того падав сніг, так що залишав сліди і лавірувати між наступаючими ворожими групами було неможливо. Наше положення покращало, ми могли прийняти оборону в догіднішому місці, або відступати через поля до других лісків. Відбулася коротка нарада старшин і підстаршин відділу і вирішено маневрувати так довго, доки буде можливо, а тоді лише прийняти оборонний бій з ворогом.

Скормим маршем переходимо ліс і через поле прямуємо до сусіднього ліску. Слідом за нами розстрільною посувається ворог на віддалі поцільного стрілу. Але ні противник, ні ми не відкриваємо вогню. Врешті ховаємося в ліску і скоро пореходимо його на другий бік. Тут наші стежі помітили ворожі застави. Ворог мабуть ко-

ристувався радіозв'язком і його групи вспіли вже оточити ліс. Вертаємо назад і йдемо лівим краєм лісу вже новою дорогою. Тут також ворожі застави. Нашими слідами дещо трохи збоку просувається розстрільна ворога. Займаємо в кущах становища і ждемо доки не перейде ворог. Врешті ворог перейшов за наші плечі і ми посуваємося далі в тому напрямі, звідки ми прийшли. Виявилось, що тут, де вступила ворожа розстрільна в ліс, немає застав. Долиною потоку під прикриттям дерев вимикаємося з оточення і під прикриттям горбів посуваємося до іншого ліса. Ворог помітив наші сліди лише тоді, коли ми дійшли до цього лісу і продовжає погоню далі. Однак цей ліс був вже дещо більший і на дворі стало темніти. Нам вдалося лавірувати між ворожими групами до вечора, а тоді промикаємося між ворожими заставами і зникаємо під покровом ночі.

Цього дня доводилося нам двічі переходити вброд глибоку річку. Був морозний вітер і наше вбрання замерзло і робило враження залізного панцира, але спідня одіж скоро висохла теплом тіла і холодно не було. Цієї ночі відбилися ми від місця бою на 35 кілометрів. Цілу ніч падав сніг і була курява, яка затирала наші сліди.

Не місце ще писати всі подробиці про наше перебування в Східній Пруссії, бо багато з них мусять ще залишитися в таємниці. Ми дозволимо собі лише подати деякі спостереження з нашого побуту на цій території, які, на нашу думку, повинні цікавити читача.

* * *

В перших днях січня зв'язуємося з групою під командуванням Шугая і від нього дістаємо потрібні нам інформації. На підставі зібраних ним інформацій і інших спостережень, вирішуємо поділити наш відділ і діяти малими групами. Умовлено зв'язки, дано доручення поодиноким групам і наш відділ розходитьсь в призначені терени. Цілу зиму наша тактика обмежувалася до пасивного діяння.

До найцікавіших інформацій, які нам вдалося тут зібрати, належать також інформації про діяльність литовського підпілля. З колишнього Виленського воєводства більшовицький уряд переселив поляків, деякі з них приїхали щойно на весну 1947 року і всі вони оповідали про діяльність Литовської Визвольної Армії.

Литовські повстанці, за словами очевидців, дуже добре організовані і оперують відділами від сотні до куреня. Ходять в литовських військових мундурах, а деякі групи, мабуть відділи особливого призначення в советських. Переселенці оповідали багато подробиць про бої Литовської Визвольної Армії з більшовиками. Більшовики, а також населення, називають їх звичайно „смановцями” від їхнього організатора, який вже згинув. Діють також справно органи безпеки. Один, н. пр. поляк повернувся з ВП до дому на Виленщину. Зараз другого дня прийшло до нього трьох литовських повстанців, з'ясували, які закони обов'язують в терені, що становище литовських повстанців до польської людности позитивне, але поляки мусять бути лояльними до керівництва визвольного руху і виконувати його доручення. Остерегли його, щоб не пробував доносити більшовикам про діяльність литовського підпілля. Опісля ще

довго гуторили з ним про большевицьку систему поневолення та доводили потребу єдності польського і литовського народів в боротьбі з московським большевизмом.

В лютому литовські повстанці перейшли на польський бік у північній частині Білостоцького воєводства. Ми вислали до них зв'язкових, однак литовський відділ перебував на польській території дуже коротко і нашим зв'язковим не вдалося з ним скотактуватися.

Польський загальний досить добре визнається в українських справах, а то тому, що тут багато поляків з українських земель. Багато дечого довідалися поляки про Україну від українців, а також уряд перед привезенням сюди українців повів „освідомчу” акцію в пресі і дорогою усної агітації, хто такі українці. Найцікавіша для нас була мова з одним членом польської АК (Армія Крайова), який після приходу ЧА в Польщу дістав доручення піти до УБП (Служба безпеки) і боротися проти українського визвольного руху. (Він уважав нас за польських підпілляників.) В УБП був він до польсько-українського порозуміння весною 1945 р., тоді знову перейшов в підпілля. Він брав участь в боях з УПА. Хоч був ворожо наставлений до українців, все ж стверджував героїстичність українського народу в боротьбі, навіть малих дітей, які ніколи нічого не сказали ворогові і провадили навіть розвідку для УПА. За його словами „українці це страшний нарід” і його інакше не можна перемогти, хіба винищити до ноги. Навіть тут в Східній Пруссії вони сиплять могили з хрестами, тільки не дають таблиць, так як в Україні, з написами: „Слава Україні — Героям слава”.

Наша поява викликала також небувалу паніку серед большевицьких урядових кід. Повітові старости скликали відправи в'їзтів на яких подавали інформації про прихід відділів УПА. Розуміється, що дані про нашу кількість були звичайно перебільшені. Старости інформували про боротьбу з УПА. Той, хто допоміг би вбити бійця або командира УПА мав дістати нагороду від 10.000 до 100.000 золотих.

* * *

Нам вдалося виконати поставлені завдання. Ми мали втрати в людях бо ще під час рейду в напрямі на Східню Прусію розбив групу під командуванням булавного Шепеля і в половині зими наш відділ втратив чотирьох бійців. Умови діяльності були дуже несприятливі, передусім через різноманітність складу тамошнього населення. В таких умовах дуже легко діяти агентам ворога і тим самим ворогові. Нас підтримували не тільки українці, але теж поляки, білоруси та німці і це уможлиблювало нашу діяльність в терені. Однак залишитися в цьому терені довше було недоцільно. Нам вдалося перевірити положення, виконати намічену пропагандивну акцію. З польським підпіллям ми не зв'язалися, бо взагалі не помітили там його діяльності.

Виконавши свої завдання, коли в перших днях квітня стопився цілковито сніг і стало теплішати, вирушаємо в поворотний рейд. Тим разом кількома меншими групами. Ми були вимучені зимою і обдерті. Але повертається, то не бракувало сил. По декількох днях наступила гарна весна: було тепло, не було слідів на снігу. Час для

нашої діяльності першорядний. Погано, що весною такі короткі ночі і не можна було перейти багато кілометрів нічно, а ми хотіли так скоро бути в Україні.

ДЕЩО ПРО СХІДНЮ ПРУСІЮ

На підставі спостережень і отриманих достовірних інформацій хочу дещо сказати про положення в Східній Пруссії, зокрема, якщо йдеться про людиність в тому й українську.

Східня Пруссія складається тепер з двох частин: підпольська з головним містом Ольштин (Алленштайн) і підсоветська з головним містом Кенігсберг, тепер Калінінград. Ми перебували зимою 1947/8 року тільки в підпольській частині.

Ця частина Східньої Пруссії творить адміністративно Ольштинське воєводство. Декілька східніх повітів належать до Білостоцького, а декілька західніх до Гданського воєводства.

Зимою 1947/8 р. Східня Пруссія була ще слабо заселена. Тодішня кількість людинності не перевищувала колишньої кількості з німецьких часів. Найслабше заселені південні повіти, як теж околиці великих озер, бо там піскувата та неурожайна земля і ніхто не хотів поселяватися.

Автохтонної німецької людинності дуже мало. Вона залишилася ще в південній і середній частині підпольської Східньої Пруссії. Кількість німців там щось 15% колишньої німецької людинності. В південній частині німці мають ще рішучу перевагу в загальній кількості населення. В центральних повітах є вже 50% людинності іншої національності (поляків, українців і ін.) В північних повітах живуть вже тільки кольоністи, поляки та переселенці з СРСР і насильно викинені туди із рідних земель українці.

Під час нашого перебування багато сіл були ще пусті і незаселені, так само колишні маєтки німецьких поміщиків. Державний адміністративний апарат вже з половини 1947 р. був налаштований в цілій країні і зимою всюди, хоч не зовсім справно, діяв. Держава урухомила тільки ті промислові підприємства, що були в доброму стані, себто не були знищені війною і не були пограбовані під час приходу ЧА і після того, доки остаточно не упорядковано адміністрації в 1947 р. Підприємства незнищені війною, для урухолення яких потрібно було капіталу, держава не урухомила, але різні заходи вказували на те, що вона візьметься до цієї справи весною 1948 р.

Також не всі залізничні лінії були тоді урухолені, використано тільки половину колишніх залізничних шляхів. З решти большевики позривали рейки і вивезли до СРСР ще 1945 р.

Загосподарення і експлуатація лісу лише в початках.

НІМЕЦЬКА ЛЮДИНІСТЬ

Більша частина німецької людинності, яка заселяла Східню Прусію втекла ще перед наступом ЧА, або була відступаючим німецьким військом евакуйована в центральну Німеччину. Після капітуляції Німеччини ця людинність вже не повернула на свої землі.

Після усталення державних кордонів теперішньої Польщі на Одрі і Нісі на заході та під м. Кенігсбергом на півночі теперішній польсько-більшевицький уряд цілий час виселявав німців поза межі польської держави. Зимою 1947/8 р. в Східній Пруссії було, як вже згадано, ще 15% колишньої німецької людності. Ця людність знаходиться в цілковитому безправному положенні, до того вона зовсім пограбована після приходу на ці землі ЧА.

Большевики дали там, як зрештою всюди на німецьких землях, цілковиту свободу червоноармійцям і наставляли їх навіть на те, щоб вони помстили на німецькому населенні всі ті безправства, які гітлерівська влада виконала в окупованих країнах на Сході. Таке наставлення справи дало свободу всіляким грабіжницьким і злочинним елементам в ЧА. Рівнож само командування грабило в людей все, що мало будь-яку вартість і все це відсилало до ССР. Чого не пограбували большевики, те зробила польсько-більшевицька „адміністрація” і різний польський елемент, що їхав туди, щоб нажитися і з наживою повернути в центральну Польщу.

Коли ми прибули в Східню Пруссію, уряд вже стримав був самовільну грабж німецької людності.

Німцям не дають жодної праці в урядах, фабриках, лісах чи деінде і вони живуть в крайній нужді. Вони можуть працювати тільки в новопоселених селян, але ці слабо загосподарені так, що щасливців, які могли б в цей спосіб заробити на хліб, дуже мало. Вони працювали звичайно тільки за харчі.

Польсько-більшевицький уряд намагається спольонізувати бодай частину німців, твердячи, що людність тих теренів ще донедавна була польська. Німців переписують на т. зв. „мазурів”, так як колись Гітлер робив з деяких поляків „фольксдойчів”. „Мазур” може вже дістати працю і дістає нормальний харчевий приділ, як кожний поляк. Частина німців переписалася на „мазурів”, щоб рятувати себе від голоду і крайньої нужди. Німці — не мазури готувалися в 1948 р. до виїзду з теперішньої Польщі. При першій зустрічі з нами німецька людність зразу нас дуже боялася, бо не знала, хто ми такі, а ми не хотіли їм цього з'ясувати і виступали на початку нашої діяльності як польський підпільний відділ. Коли ж німці переконалися, що ми їм нічого злого не хочемо робити, стали отвертшими і ми могли пізнати їхні настрої.

Німці ненавидять большевиків так російських як і польських. Вони оповідали нам про жахливі насильства і грабежі, які доводилося їм пережити. Оповідали про масове мордування німців червоноармійцями, насилування жінок, навіть малих дівчат-підростків, про грабежі і теперішнє тяжке економічне положення та крайню нужду. Грабіжницькі елементи серед польської людності так далися німцям взнаки, що вони не навидять всіх поляків і вважають їх грабіжниками. Переписання на мазурів вважають єдиною можливістю втриматися на поверхні життя та в цей спосіб знайти бодай мінімум прожитку. До українців, чи інших національностей в Східній Пруссії ставляться прихильно, бо вважають їх товаришами недолі. Німці вірять, що такий стан довго не триватиме, що буде війна і вони знову повернуть на свої господарства.

ПОЛЬСЬКА ЛЮДНІСТЬ

Друга щодо кількості людність в Східній Пруссії, це поляки переселені з ССР і колоністи з центральної Польщі. І ті і ті вважають свій побут, як тимчасовий. Вони стараються налагодити своє життя якнайкраще, використати всілякі допомоги уряду і не думають тут загосподаруватися.

Ця польська людність ділиться на дві групи: т. зв. „центральяків” і поляків з т. зв. „кресів всходніх” та з ССР. З центральної Польщі прибули головню безземельні селяни та сільсько-господарські робітники з колишніх поміщицьких маєтків і також всілякий елемент, цілком якого є нажива. Цей елемент ставиться до теперішнього уряду прихильно, бо бачить в існуючих обставинах дуже добрі умови наживи. З цього елемента складається теперішня адміністрація і поліція. В багатьох селах, де живуть „центральяки” вже сильно розбудована ППР (Польська Робітничка Партія). Польська людність з „кресів”, це переважно ті, хто мали колись свої господарства в Україні, чи в Білорусії. Вони привезені сюди примусово. Свій побут на „одзисканих землях” вважають як можливість, щоб якось пережити. Ці селяни бачили вже в 1939-41 рр. большевицьку дійсність на практиці, або, якщо привезені з ССР, знають, що таке большевизм від захоплення ним влади. Тому ставляться до большевиків цілковито ворожо. Поляки з „кресів” не люблять „центральяків” тому, що ці „ловляться на большевицьку вудку”, а також за те, що їх, в першу чергу тих, хто втікли з України під час польсько-української повстанської боротьби, польська людність в центральній Польщі прийняла негостинно: їх вважали за „дезертирів” із східніх „кресів”. Причину польсько-української боротьби бачать вони в зарозумілій і несправедливій політиці польського уряду (1918-39) і польського підпілля до українського народу (1939-44). Ці поляки також вважають, що між західними потугами і ССР прийде до війни, в якій ССР переможуть і що після розвалу ССР постануть самостійні національні держави. Вони мріють про свій поворот в Україну, чи Білорусь, але вже не вірять в те, щоб ці землі залишилися в відновленій Польщі. В наслідок такої орієнтації повстала ворожнеча між „центральяками” і „кресовяками”. „Кресовяки” ставляться до українців на „землях одзисканих” добре, завжди згадують щасливе життя в Україні і питаються українців, чи прийде їх майбутня українська влада.

УКРАЇНСЬКА ЛЮДНІСТЬ

В найгіршому положенні, після німців, живуть такі українці. Українці були вивезені з українських земель насильно і поселені лише влітку 1947 р. Українці поселені крім Ольштинського воєводства ще в воєводствах Іданськ і Щецін (Штеттін). Підчас виселювання було дозволено взяти із собою тільки один віз майна. Наші селяни і того не ввіпили взяти. До Східньої Пруссії приїхали вони перед, або навіть після жнив. Тому не могли нічого засіяти і нічого зібрати, а жили тільки з того, що забрали із собою з дому. Вони ввіпили зібрати тільки сіно і так могли прогодувати свою худобу. Виселених українців примістив польський уряд по селах і наділив

їх землею. Деяку частину селян прикріпили до радгоспів („майонтики паньствовае”), або пістали на лісові роботи, чи на працю до фабрик і заводів.

Матеріальні умови українських селян важкі. Щоправда вони діставали від уряду харчеві приділи, як винагороду за залишене майно і засіви, але це було дуже мало, бо місячний приділ вистарчав ледве на кілька днів, щоб прохарчувати родину. Краще живеться тим, хто працюють на підприємствах, чи в радгоспах. Місячна винагорода за працю двох членів сім'ї могла вистарчити на скромне прохарчування родини з 4-5 душ. Деяким українцям вдалося дістати бюрову працю по громадських гмінах, чи в підприємствах, але платня таких службовців була звичайно менша, як фізичних робітників.

Осіною 1947 р. українські селяни дістали збіжжя на засів як державну позику.

Всю людиність, яку польсько-більшевицький уряд насильно виселив з українських земель за лінією Керзона і поселив на т. зв. „Землях одзисканих” зачисляють до категорії людей з „акції W” і вважають їх політично підозрілими. Треба зазначити, що польсько-більшевицький уряд виселив не тільки українців, але теж всіх поляків, що жили на території опанованій УПА, а також частину поляків із теренів сусідуючих з цією територією, і яких підозрівали у співпраці з УПА, або ВиН-ом. Польсько-більшевицькі урядовці в колишніх німецьких теренах, а також польська людиність тих теренів вважають всіх людей з „акції В” українцями. Таке ставлення уряду і польської людиности до поляків з „акції В” кидає їх цілком в український табір і вони починають почувати себе українцями.

Хоч уряд старався не робити національних різниць між поодинокими національностями — крім німців — і всіх вважати польським „сполеченьством” (громадськістю), щоб в майбутньому всіх спольонізувати, то на практиці це не спосувалося українців, з якими поводяться, як з підозрілим елементом. Українці не користають із жадних допомог, як позик грошима, зерном чи худобою, які міг дістати кожний поляк. Українцям приділювали звичайно найбільше знищені господарства і знищені устаткування тощо. Українцям не вільно переноситися з одного повіту до другого. Всюди дається відчуття, що поліція за ними пильно стежить, робить часто контролю і обшуки.

Таке положення українських виселенців у Східній Пруссії провадить до ще більшої консолідації і замкнености в собі української людиности. Українські родини, а навіть виселені поляки, що із всіх кінців „Закерзона” знайшлися в одному селі, зразу зжилися одні з другими і допомагають одні другим так само, як і на українських землях. Всі дуже цікавляться світовим політичним положенням і радіють всілякими вістками про напруження між СССР і західними великодержавами. Всі бажають скорої війни, бо від цього узалежнюють свій поворот на рідні землі.

Українська людиність особливо цікавиться визвольною боротьбою на рідних землях і всілякі правдиві і нераз видумані вістки надзвичайно скоро розходяться по всіх просторах, де тільки живуть

українці. Селяни звичайно їздять кожного тижня на ярмарок тільки тому, бо там завжди хтось має якісь вістки з України, чи із світу.

Українське релігійне життя майже цілком припинене. Наші священники арештовані і перебувають в тюрмах або концентраційних таборах. На цілу Східню Пруссию було декілька українських священників і українська людиність старалася в них полагоджувати всі головніші релігійні потреби. Наприклад до шлюбу їхали молоді нераз аж до третього повіту.

ІНШІ НАРОДИ

Крім вище поданих національностей в Східній Пруссії живуть тут у великій кількості білоруські селяни, що приїхали самі зараз після приходу Советської Армії, а також інші національності, що виїхали з СССР як поляки. Мені приходилося зустрічати донських козаків і членів балтійських народів. Ціль їхнього приїзду: вирватися з рабської, большевицької колгоспної системи, щоб жити дещо свободніше.

Білоруси переселилися в Східню Пруссию під час виселювання до БССР білоруської людиности з Білостоцького воєводства тепершньої Польщі. Вони приїхали найскорше із всіх, хто думали загосподаритися в Східній Пруссії і їм під матеріальним оглядом живеться не зле. Вони живуть у скупченнях цілими селами або групами кольоній. Говорять своєю рідною мовою, заховують народні звичаї і ношу. Польська людиність вважає їх українцями і називає „україняками”, як і всіх українців, лише не зачисляють їх до людей з „акції В”. Всі білоруси наставлені до большевиків ворожо.

ПІДСОВЕТЬСЬКА СХІДНЯ ПРУСІЯ

Підсоветська частина Східньої Пруссії творить Калінінградську область яка входить безпосередньо в склад СССР. Калінінградська область є із всіх боків ізольована військами МВД, з неї большевики творять випадову військову базу проти Скандинавії. З польського боку кордону пильнують війська ВОП-у (Військо охорони пограниччя) і треба підкреслити, що охорона того відтинку польського пограниччя належить до найбільш застерезених границь Польщі. Мимо того на польський бік втекло чимало людей з калінінградської області і від них вдалося нам зібрати деякі інформації.

Звізда теж втекла переважюча частина німецької людиности разом з відступаючими німецькими військами. Ті, хто залишилися, це переважно члени брибалтійських народів, які воліли лишитися, бо на їх думку більш нестерпних умов, як були, вже не могло бути навіть під большевиками; прокомуністично настроєні німці і старики та невелика кількість селян, що не встигли втекти.

Советський уряд зараз після закінчення війни почав перетворювати цей терен у свою військову базу. Більшу частину місцевої людиности депортовано на Сибір. Заведено сурогатний поліційний режим. Великі маєтки і дрібні господарства, яких було тут менше перетво-

рено в радгоспи і колгоспи, до яких крім місцевої людности спроваджено азійські народи і велику кількість в'язнів МВД. Радгоспи і колгоспи калінінградської області мають радше вигляд концентраційних таборів, як советських колгоспів. Рух людности між поодинокими місцевостями строго заборонений, можна їхати наприклад до міста тільки за окремою перепусткою МВД, а є околиці, де будуються воєнні укріплення, куди взагалі нікому не можна продістатися.

Життєві умовини нестерпні. Цілковите невільництво, голод, брак речей першої потреби і непевність завтра — ось характерні риси життя тамошньої людности.

Советський уряд відновлює знищені німцями військові об'єкти, розбудовує їх і будує нові. Укріплення Кеніґсберґу-Калінінґраду відбудовуються наново, а навіть поширюються. До праці вживають большевики в'язнів, німецьких полонених, депортованих з Середньої Азії і Сибіру, а в деяких випадках червоноармійців.

Майже в кожному містечку стаціонує гарнізони ЧА, а буває також, що і в селах і в землянках по лісах. З великої частини терену потворено полігони, на яких стало вишколюється большевицьке військо всіх родів зброї.

Станиці МВД є майже в кожному поселеному пункті. „Око й вухо революції” щільно стежить, щоб нігде не проліз агент „международного імперіялізму”, щоб світ не довідався нічого конкретного про підготовку советської прибалтійської військової бази.

ПОСТАНОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ГОЛОВНОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ РАДИ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ МЕДАЛІ „ЗА БОРТЬБУ В ОСОБЛИВО ВАЖКИХ УМОВАХ“

З уваги на те, що в різних районах України багато учасників українського визвольного революційного руху веде боротьбу проти московсько-большевицьких окупантів в незвичайно важких умовах, — в умовах, що вимагають від революціонерів і повстанців просто надлюдських фізичних і моральних зусиль, — для відзначення особливої мужності таких революціонерів і повстанців та їхніх особливих заслуг для справи визволення України встановити окрему медалью „За боротьбу в особливо важких умовах“.

Інструкцію у справі цієї медалі видасть Головне Командування УПА.

УКРАЇНСЬКА ГОЛОВНА ВИЗВОЛЬНА РАДА.

6 червня, 1948 року.

Передрук з видаваного на Рідних землях Органу УГВР «Бюро Інформації Української Головної Визвольної Ради (УГВР)» Випуск ч. 2. Серпень 1948.

Шеф Головного Військового Штабу УПА

(В четверту річницю смерти генерала Перебийноса)

Визвольно-революційна боротьба українського народу за встановлення своєї суверенної волі й влади у власній самостійній державі висунула в передові лави національних борців — політичних і військових — найбільш зв'язаних з народними масами людей, що самі вийшли з гущі народу, знають його національні, державно-політичні та соціальні прагнення і поставили собі життєве завдання ці прагнення здійснити. До цих безстрашних народних борців належить уроженець Західньоукраїнських Земель Дмитро Грицай, послідовний революціонер з часів польської окупації цих земель, прямолінійний підпільник, відважний воляк повстанець та знаменитий організатор збройної боротьби проти гітлерівського народо- і людиноненависницького імперіялізму, керівна військова, з широко розгорнутими фахово-військовими знаннями, постать у визвольних змаганнях українського народу 1944 — 45 рр. проти московсько-большевицького тоталітарного знищення народів і проти цієї ж тиранської деспотії. Дмитро Грицай, права рука головного командира Української Повстанчої Армії — генерала Тараса Чупринки, це відомий в повстанських рядах майор Перебийніс, шеф Головного Військового Штабу УПА в 1945 р., якого Українська Головна визвольна Рада (УГВР) своєю постановою з 9 лютого 1946 р. підвищила до ступня генерала з датою старшинства від 1 листопада 1945 р.

В життєвому шляху Дмитра Грицай-Перебийноса неначе в спектрі відбита доля всього українського покоління міждіб'я обох світових воєн, що виховане на славних традиціях збройних визвольних змигань 1917-21 рр., вийшло на Батьківщині активно й керівно на арену політичної та збройної визвольної боротьби народу під час II Світової війни і після її закінчення. Це те покоління, що на його плечі внала вся відповідальність за майбутнє народу, за майбутнє його політичних прагнень в боротьбі проти двох жорстоких скупантів, гітлерівсько-німецького і сталінсько-большевицько-російського — що один поперед другого захотіли з України зробити свою кольонію, а з українського народу об'єкт рабської

експлуатації для своїх імперіялістичних цілей. Один з цих імперіялістів під ударами свободолюбних елементів світу, серед яких український народ із своїм збройним рам'ям, Українською Повстанчою Армією, та своїм визвольно-революційним підпіллям відіграв визначну вирішальну роль, мусів відійти з кону історії. З другим імперіялізмом провадить боротьбу на життя і смерть ще нині український народ на спілку з іншими поневоленими Кремлем народами, мобілізований і організований для цієї боротьби такими натхненниками і героями всенародньої боротьби і національної революції як генерал Дмитро Грицай-Перебийніс.

Життєвий шлях цього організатора збройної повстанської боротьби проти кожного, хто відважувався б поневолювати український народ, як же подібний до життєвого шляху соток тисяч молодих українців на всій, без винятку, території українського народу без огляду на те, хто не окупував би і не експлуатував би її — цілу чи тільки якусь її частину. В захопленні — може й романтичному — до всілякої підпільно конспіративної роботи, в полум'яному протесті проти насильства і поневолення власного народу ці сотки тисяч всюди і завжди переходили майже той самий шлях, обумовлений тими ж прагненнями, тими ж обставинами, тим же тиском ворога. З юнацького захоплення і полум'яного протесту виростили в зрілому віці політична конечність і національний обов'язок, тяж обумовлені волелюбними прагненнями народу, його важким політичним — національним і соціальним — положенням, знищувальними методами терору ворогів українського народу й його державної самостійності.

Погляньмо коротко на життя генерала Перебийніса, щоб пригадати, як рснуть керівники й учасники визвольної боротьби сучасної України.

Дмитро Грицай, народжений 1907 р. в селянській сім'ї, походить з тієї округи, що дала Україні не одного визначного військовика-стратега і військовика-політика, між ними гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного. Після закінчення сільської народної школи він поступає 1920 р. до гімназії в Дрогобичі, яку закінчує 1928 р. Це час ще безпосереднього впливу недавньої визвольної війни України, з традицій якої виросло могутнє підпілля, зокрема на Західній Україні, оформлене в Українській Військовій Організації (УВО), що мала велику притягаючу силу на все ідейно здорове молоде покоління. Не диво, що Дмитро Грицай — майбутня керівна вій-

ськова постать — скоро знаходить зв'язок до підпільно-революційної роботи, відбувши передтим знаменний вишкіл в юнацькій організації «Пласту» і віддаючи свій вільний час на освітню роботу по українських селах. Виходяць з народних мас розуміє їх прагнення та щоденні важкі турботи і всюди приходиться з допомогою. Ще на шкільній гімназійній лавці він стає вояком Національної Революції, членом УВО і цим шляхом він іде до своєї героїської смерті.

Виявивши велике зацікавлення суто військовими справами і надзвичайні здібности на цій ділянці, він іде після закінчення гімназії на доручення УВО до польського війська, де закінчує офіцерську школу. Опісля записується на фізично-математичний факультет Львівського університету й одночасно працює над поглибленням своєї військової освіти. Коли УВО перемінилася в широку політичну організацію ОУН, Дмитро Грицай стає її членом і працює у військовому секторі цієї революційної організації, використовуючи свої набуті військові знання, щоб виростити нові кадри українських вояків для визвольної боротьби українського народу. В 1933 р. переймає керівництво військовою референтурою при Краєвій Екзекутиві ОУН на Західньоукраїнських Землях. Кількаразово в'язнений польською поліцією попадає одним з перших до відомого польського концентраційного табору в Березі Картузькій. Та революційна робота, яка полонить ціле його ество, і часті арешти не перешкодили йому закінчити університетські студії. І в тому тяж проявляється його тверда воля й послідовність, як в цілому його громадському та політичному житті. Вибух II Світової війни застає його як в'язня концентраційного табору в Березі Картузькій. Під час відомої кризи в ОУН Дмитро Грицай стає членом Революційного Проводу й обіймає військову референтуру ОУН. Він учасник II Великого Збору ОУН в березні-квітні 1941 р., на якому покликаний до Проводу ОУН і затверджений керівником військової референтури. Ці функції виконує він до свого арешту німцями в 1943 р. Час німецької окупації України, це час широко розгорнутої військової підпільної мережі, передовим організатором якої є Дмитро Грицай, пізніший шеф Головного Військового Штабу УПА — генерал Перебийніс. Звільнений з німецької тюрми боевим відділом збройного визвольного революційного підпілля стає поновно членом Проводу ОУН і керівником військової референтури після III Надзвичайного Великого Збору ОУН. В 1945 р. Головне Командування УПА

покликує його на пост шефа Головного Військового Штабу УПА, щоб планувати і керувати військовими операціями Української Повстанчої Армії. Осінню 1945 р. дістає доручення від Української Головної Визвольної Ради та Головного Командування УПА разом з членом Проводу ОУН Дмитром Маївським (Косар, Тарас), через Чехо-Словаччину передістатися на Захід, щоб налагодити важливі для української визвольно-революційної боротьби справи із закордонними органами визвольного руху. 19 грудня 1945 р. їх (об'єд) із зв'язковим арештує Земська Обрана Безпечності (ЗОБ) — чеське «МВД» — декілька кілометрів перед чесько-баварським кордоном, біля села Фольмава. Дмитро Маївський пострілом револьвера, що його він заховав за поясом, вкоротив собі життя, щоб не потрапити живим в руки чеських вислужників сталінського МВД. Генерала Перебийноса вдалося евакуювати безвладними і перевезти до Праги, до тюрми на Вашингтонській вулиці ч. 7. Тут після жахливих тортур генерал Перебийніс покінчив самогубством, не зрадивши ні однієї військової, ні політичної тайни. Згинув так, як вчив робити це кожного рядового бійця УПА, якщо б він потрапив у ворожий, більшовицький полон.

Головне Командування Української Повстанчої Армії, повідомляючи воєцтво і командирів УПА, членів революційного підпілля та весь український народ про героїську смерть Шефа Головного Військового Штабу УПА, такими словами віддає честь; останню пошану цьому організаторові й натхненникові збройної української визвольної боротьби під час II Світової війни і після її закінчення, висловлюючи при тому думку всієї сучасної воюючої України:

„На протязі його довгорічної праці питомими прикметами його характеру були: прямолінійність, безкомпромісовість і послідовність. В різних умовах боротьби за Українську Соборну Самостійну Державу з усіма окупантами він гордо тримав прапор честі Вояка-Революціонера. В безвихідній ситуації, кинений більшовиками у в'язницю, першої ночі покінчив із своїм життям.

Перед його ідейністю і невгнутим характером схиляють голови всі бійці-революціонери сьогодні і схилятимуть усі

переємники боротьби за Самостійність України в майбутньому

Вічна Слава Героєві Української Національної Революції!

*

Знаменитого організатора військово-збройної боротьби українського народу, великого плановика військових операцій Української Повстанчої Армії — збройного рамени непокореної України — немає вже між бійцями за українське національне виволонення. Немає його живого. Але його ненормальний дух залишився в Головному Військовому Штабі УПА, його військові знання переняли гідні його наступники, вишколені його вправною рукою, його невгнута енергія, ідейна відданість визвольній справі українського народу і глибока віра в перемогу української зброї живуть далі в героїських рядах Української Повстанчої Армії й всього революційного підпілля. Живуть в піснях і легендах, що про нього творить український народ.

Всеволод Булат

ІЗГОЙ

До основних проблем постановки військової роботи на еміграції

(Порядком дискусії)

I.

Питання організаційного сформування і разом з тим відповідної підготовки до завдань, що їх може поставити в майбутньому розвиток воєнних подій і, зокрема, визвольного змагу Батьківщини цікавлять не віднині загал українського воєцтва на еміграції. Із самого початку свого побуту на чужині українське воєцтво шукало організаційних форм і можливостей, які зберегли б його бути спосібним виконати завтра свою функцію в житті — боротьбі українського народу. Наслідком цього було постання цілої низки організацій українського воєцтва на еміграції (СУВ, УНГ, «Вільне козацтво», Корпорація «Листопад», ОУК, Брацтво УСС і тд.) і намагання попроси-

ти в них працю, щоб зберегти і підвищити свої фахові кваліфікації. Як вияв патріотичного наставлення і свідомості своєї ролі в національному житті — належить оцінювати цей процес самоорганізації і активізації вояцтва безумовно позитивно. Як відрух, це явище свідчить додатньо про характер і настрої українського вояцтва на чужині.

Інша, одкак, справа з оцінкою, наскільки доцільні були ці організаційні форми і той намічений та виконуваний в них зміст праці, що їх завданням було заспокоїти прагнення вояцтва, щоб належно підготувитися до своєї ролі та завдань і уможливити йому завтра включитися як організованій силі в загально національний зрив. Вже сам факт сьогодняшнього стану, доречі кризового стану, характеристичного як квалістю організацій і підупадком їхньої діяльності, так недостатчею чітких, ясних цілей, напрямних та змісту праці в них і хаотичність її постановок, так і кажуть критично дивитися на пройдений чотирьохрічний етап діяльності вояцтва на еміграції. Адже якісь причини мусіли відіграти свою ролю в тому, що з часом вояцтво втратило запал, остигло в своєму зацікавленні змагати, щоб поглибити свої фахові відомості, щоб підвищувати свої військові знання. Коли зважити ще, що саме тепер, чи то в наслідок процесу впорядкування політичного сектора нашого життя на еміграції, чи в наслідок, щораз більш напруженої міжнародньої політичної ситуації, чути знову голоси про потребу впорядкувати і зрушити роботу на військовому відтинку, тоді конче потрібно критично розглянути минулий етап і винести з нього належні висновки. Робити треба це тим більше, щоб в майбутньому не гасити невластивою постановкою запалу вояцтва. Потреба робити висновки впливає ще з того, щоб невластивою постановкою не спричинити того, щоб в майбутньому вояцтво не показалося невідготованим до поставлених завдань або, щоб замість скріпити збройні сили України в майбутньому не спричинилося до їх послаблення.

Дотеперішній етап ставити військову роботу на еміграції характеризувався стихійною імпровізацією як щодо форм, в яких організувалося вояцтво, так і щодо напрямку і змісту військової праці в них. Основою цих форм було інертне нав'язування до тих військових формацій, з яких походило вояцтво в минулому, і до того змісту праці над собою, який воно з них винесло. Для прикладу: колишні учасники козацьких частин формуються у «Вільному козацтві», колишні

УСС творять «Братство УСС», колишні вояки червоної армії оформлюються УНГ, колишні учасники 1. української дивізії збираються в Корпорації «Листопад» і т. п. Ще найменше це нав'язування до означеної формації позначалося у СУВ — хоч і тут помітною була тенденція гуртувати в ньому передусім колишніх вояків Армії УНР, — і потім в ОУК. Обидві організації ініційовані або інспіровані головними політичними чинниками загально-національного характеру Експільним Урядом УНР і Закордонним Представництвом УГВР, були задумані, щоправда, як об'єднання професійного характеру, але з тенденцією випроводити вояцтво з рямок шаблянового творення організацій вояцтва в нав'язуванні їх до поодиноких військових формацій. Однак цей задум, в основному, не вдався і військова робота на еміграції розвивалася в основному на базі шаблянового нав'язування до старих, вихідних формацій вояцтва.

В перших роках нашого життя на еміграції могло здаватися, що саме така постановка — стихійно імпровізаційне організування вояцтва і військової роботи в нав'язуванні до формацій, з яких вояцтво вийшло — себе виправдає. На те складалися розмах і стихійне зрушення вояцтва в той час до самсереді організованості й праці над собою. Безсумнівно, простота і нескладованість загальної настановки посприяли в тому, що як організування так і праця мали легкі можливості до старту. Але з другого боку саме в цій простоті і нескладованості цієї, як ми окреслили, стихійно імпровізаційної постановки, були закладені такі властивості, які мусіли послідовно від'ємно відбитися на втримуванні всієї роботи в розмаху, мусіли спричинитися до пригашення запалу вояцтва. Впадаючими, передусім, ввічі моментами були такі особливості постановки: а) Неясність щодо того, чи і наскільки стихійно вибрані і нав'язані до вчорашніх формацій вояцтва теперішні організаційні форми будуть доцільні і посприяють тому, щоб українське вояцтво, виховане в них, могло увійти в творені завтра збройні сили України як одинорідний й їх скріплюючий чинник. б) Сухий формалізм в постановці вишкільної роботи якщо зміст праці в організаціях не обмежувався тільки до виголошування доповідей на історичні теми, властивістю якого було намагання втримувати вояцтво при набутих військових знаннях або поглиблювати його виключно в фаховому напрямку, поминаючи вимоги української рації, розвитку майбутніх подій в Україні тощо. З ча-

сом, в процесі роботи, українське вояцтво на еміграції щораз більше почало питати себе наскільки такі моменти відповідають і причиняться до виправдання цієї роботи на еміграції. По-перше почали з одного боку насуватися сумніви, чи організаційні форми, нав'язані до різних колишніх військових формацій і до властивої їм ідеологічної чи військово-теоретичної спадщини, та їх традицій, будуть пособляти єдності вояцтва в майбутньому і єдності з тими формаціями, що на ґрунті нових традицій визвольної боротьби — конкретно УПА — будуть на Рідних Землях виростати. З другого боку, чи озброять вони вояцтво такими моральними вартостями, які дозволять йому успішно розв'язувати завтрішні складні проблеми війни як і передусім, можливого революційного розвитку подій на Батьківщині. Те, що організаційні форми вояцтва поставали в нав'язанні до колишніх формацій і в наслідок того приводили, що на еміграції почали зазначатися аж чотири особливі тенденції в засадах організаційного ґрунтування вояцтва, а саме: в нав'язанні 1) до вільно-козачих традицій—„Вільне козацтво“, й інші козачі групи, 2) до регулярних формацій української армії 1918-20 рр. — Армія УНР, УГА, Корпус СС, 3) до поставшої в ході останньої війни галицької дивізії і 4) до особливого характеру „червоної армії“ і організуванні вояцтва на основі колишньої приналежності до неї (на увазі тзв. УНГ „Українська національна гвардія“ — це все не могло не породжувати остраху щодо правильності організування й унапрямлювання військового життя на еміграції. Для багатьох ставало ясным, що такі вихідні позиції радше сприятимуть розколові вояцтва, ніж столлюванні його в одне ціле. Що вони віддалятимуть — це в кращому випадку, або — в гіршому — протиставлятимуть вояцтво на еміграції тому вояцтву, що тепер бореться на Рідних Землях в рядах УПА, чи, будучи у ворожій армії і стоючи під впливами єдиної вже від сьоми рків реальною діючої збройної сили на Батьківщині — УПА, творитиме завтра військові формації, нав'язуючи до бойових традицій УПА. Такий випадок може статися, якщо деякі з існуючих організацій вояцтва на еміграції підтримували б концепції, що свого часу лягли були в основи даних формацій, н. пр. галицької дивізії або, якщо настоювали б, що вони єдино будуть зав'язками української регулярної армії. Ці в далекій перспективі небезпечні, але дуже правдоподібні, наслідки застосованої постановки організування вояцтва на еміграції,

усвідомлювані з часом щораз то чіткіше кращими його елементами, безсумніву впливали і впливають на пригашення первісного запалу і розмаху.

Але, незалежно від самої вихідної організаційної постановки, також формалізм в постановці вишкільної роботи ставав причиною паралізування дальшої праці вояцтва. Саме в обличчі факту, що військова доктрина взагалі і модерніші вишкілі в арміях щораз то більше пов'язуються і зумовлюються політично-стратегічними концепціями війни, і далі, що майбутня війна й її характер, будуть імовірно, революційні, і що сам можливий характер розвитку подій на Рідних Землях — треба думати, що ще більше складний як в 1917-20 рр. — може поставити українську майбутню армію перед незвичайними важкими вимогами і завданнями, — саме в обличчі тих моментів стає сумнівним, чи саме формальне, сухе, стисло-фахове опанування військових знань й їх збереження вояцтвом будуть вистачати на те, щоб вчинити його повноцінним фактором завтра. Непевність і сумніви в цьому, також причинялися, м. ін. до послаблення інтенсивності й тривалості вишкільних праць у вояцьких організаціях. Коли ж зважити, що свій негативний вплив на хід військової роботи мали такі моменти, як інспірації партійно-політичних середовищ, заінтересованих, щоб накинути свій вплив загальові вояцтва, як загальне матеріяльне положення еміграції, зокрема після валютної реформи в Німеччині (де й концентрувалася в основному військова робота еміграції — тоді зрозуміле, чому вона знайшлася в кризі.

Не диво, що й сьогодні, коли стає актуальною потреба мати якесь поставлену, роботу на військовому відтинку існують намагання, щоб, якимось, знайти генеральне пояснення причин такого стану і на тому тлі сформити відповідну розв'язку, намітити вихід і попровадити роботу на військовому відтинку на правильний шлях. З нашої аналізи причин кризи роботи на військовому відтинку, згідно якзі головними причинами стали неправильна організаційна постановка, що полягала на стихійній довільності форм і їх непередуманому нав'язуванні до різних формацій і змістовно неправильна, бо формалістична постановка спрямована на збереження чи поглиблення суто фахових знань при відірванні їх від конкретних завдань і умов майбутнього, виразно видно, що основною причиною, треба вважати брак якоїсь чітко означеної, для цілої роботи на військовому відтинку в плані органі-

заці і змісту праці надрядної і обов'язуючої концепції військової роботи на еміграції. В її недостачі, в недостачі відповідної військової політики, що має на увазі завдання й умови завтрішнього розвитку, отже реальної військової політики, достосованої до цілого пляну нашої національно-визвольної стратегії, треба, на наш погляд, шукати прапричини невідрадного стану сучасної військової роботи на еміграції. Якщо б була ясна концепція військової політики, якій були б підчинені всі заходи і яка полягала б не в якомусь формалістичному шаблоні, але будувалася б на узглядненні імовірних умов і вимог завтрішньої війни і визвольної боротьби України, тоді важко було б припускати, щоб організаційна сторінка і зміст праці, могли паралізувати порив в основі здорового вояцтва, гасити його запал несподівано уявленою недоцільністю вкладуваної праці чи найвніше, що вона може бути даремною. Присвічуючі усій постановці військової роботи ясні перспективи її спрямування, витікаючі з них ясні і доцільні заходи чи то в площині організаційній чи змісту праці, а в тому зокрема вишколу — усвідомлені й знані вояцтва — не лише забезпечили б на наш погляд всій військовій роботі відповідну жвавість і динаміку, але дозволили б вояцтву успішно перемагати намагання поодиноких партій вбгати військову працю у вузькі партійні рейки. Ясність цілей дала б вояцтву стільки моральних сил, що воно зуміло б успішно перебороти сучасну кризу і поставити роботу на своїй ділянці на належній висоті.

Тому першою передумовою оздоровлення військової ділянки є уточнити ці підставові речі прийти в цих вирішних питаннях до ясних, загалові вояцтва знаних, напрямних і, маючи їх, заходитися коло остаточного зведення військової роботи в тривале русло організаційної і вишкільної праці. Це на наш погляд шлях, щоб вийти з сучасної невідрадної ситуації. Одним із найважливіших засобів його була б дискусія, що її метою було б привести загальні еміграційного вояцтва до ясності поглядів на згадані, для правильної постановки його роботи вирішні питання. Це саме мета цієї статті.

Про військову й політичну розвідочні служби в ССРСР

(Із швейцарського щоденника „Ное Пюрхер Цайтунг“)

Советська розвідочка служба, значення якої для воєнної готовності армії надзвичайно важливе, обіймає чотири головні управління. З них два військового, а два політичного характеру. В наступних з'ясуваннях подаємо коротку характеристику цих головних розвідочних управлінь.

1. ГРУ (ГЛАВНОЕ РАЗВИДИВАТЕЛЬНОЕ УПРАВЛЕНИЕ)

Головне розвідочне управління при генеральному штабі міністерства збройних сил ССРСР (міністер — маршал Васілевський, віце-міністер — маршал Соколовський), що стоїть під керівництвом генерал-полковника Ф. Ф. Кузнєцова, має виключно офенсивний характер, керує активним шпигунством і виконує саботажеві дії закордоном. Побіч цього завдання ГРУ збирає теж інформації про політичне й господарське положення закордоном. Це головне управління має розвідочні управління (РУ — разведывательное управление) окремо для сухопутної армії, летунства, воєнної флотії й етапних з'єднань. Коже таке РУ (розвідочне управління) має окремі відділи як: 1) відділ шефа вишколу агентів, 2) агенгура — відділ керівника агентів, що перебувають в невоючих країнах, 3) оперативне керівництво — військова розвідка і саботажі у ворожих і воюючих країнах, 4) інформативний відділ — збирання, опрацювання і дальша подача розвідочних матеріалів, 5) відділ „помічника для розвідочного зв'язку” — радіовий зв'язок і 6) зовнішньо-політичний відділ — розвідочне готування військових аташе при посольствах і зв'язок з ними.

Службова дорога від поодиноких розвідочних управлінь (РУ) в міністерстві збройних сил іде до РУ штабів військових фронтів, — у випадку війни — або до РУ штабів воєнних округ та флот, — під час миру — і до штабів армейських груп в окупованих країнах і зонах, звідси до РУ штабів армій, далі до РУ корпусних і дивізійних штабів і кінець-кінцем до „ПНШ-2” (другий помічник командира полку або елітового батальйону).

Під час останньої війни генерал-полковник Кузнєцов, шеф ГРУ, разом з полк. Бівенем з британського і з підполк. Вавмером з американського міністерства війни, опрацював маскувальні пляни і дії, щоб обманювати ворога. При тому Кузнєцов визначився своїми непересічними духовими спосібностями й інтелігенцією.

Вишкіл советських агентів дуже основний і базується перед усім на природних спосібностях кандидатів для розвідочної служби, щоб вивчити чужі мови.

II. ГУКР — СМЕРШ (ГЛАВНОЕ УПРАВЛЕНИЕ КОНТРАЗВЕДКИ — СМЕРТ ШПИОНАМ)

Головне управління протишпionageу „смерть шпіонам” в міністерстві збройних сил ССРСР має характер дефензивний (оборонний). Його головне завдання охорона власної армії перед шпигунами, по-

борювання їх у советській армії, поборювання шпигунів в ділянці військових операцій і військова контррозвідка під час війни.

СМЕРШ займається теж підслухом внутрішнього радіового зв'язку і стереже його.

Після закінчення війни діяльність СМЕРШ-у обмежилася тільки до того, щоб охороняти червону армію перед шпигунами. Оборонну (дефенсивну) контр-розвідку закордоном переняло з 1945 р. МГБ (міністерство государственной безопасности—мін-тво державної безпеки), яке з того часу має безпосередній вплив на всю діяльність СМЕРШ-у. ГУР-ові однак вдалося затримати деяку незалежність, бо активний військовий шпіонаж для потреб генерального штабу потребує передусім військово вишколені сили більше як дефенсивна контррозвідка. Кожий семей або восьмий вояк червоної армії є на службі СМЕРШ-у. (Собто 12—15% складу армії—прим. Ред.)

Незалежно від страху советської людности перед державною поліцією існує в цієї людности більш природня свідомість для боротьби із шпіонажем як на Заході. Брутальні методи під час допитів проваджених політичними, поліційними і військовими розвідками мають той наслідок, що ув'язнені особи дуже часо обвинувачують самі себе і треті особи в різних видуманих проступках. Це допроваджує до того, що й советська розвідка не свободна від бюрократичного трактування справ.

Советська конгр-розвідка визначається під час загострення міжнародних взаємин або у випадку війни великою зручністю у формі мазкувальних пересунень військових з'єднань, частих змін і добору дуже високих чисел при нумерації дивізій тощо. Під час війни загострюється теж дисциплінарна охорона армії, при чому створюється широко розгалужена контрольна служба в заплілі фронтів, а військові документи постійно отримують тоді таємничі, ледве видні, значки, щоб тим способом виключити можливість, щоб вояки без дозволу кидали військові частини і щоб їм таким чином унеможливити дезертирство.

III. М Г Б (МІНІСТЕРСТВО ГОССУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ)

Міністерство державної безпеки, це головний носій політичної розвідочної служби внутрі ССРСР і за його кордонами. МГБ стереже все політичне і господарське життя ССРСР і має одночасне завдання розвідувати про політичне, господарське а також і військове положення закордоном. Крім того МГБ контролює політичну пропаганду, всі комуністичні партії поза ССРСР і ліквідує протисоветські елементи закордоном.

МГБ має наступні відділи;

- 1) СПУ—викривання внутрішніх протирежимних рухів,
- 2) ІНУ—активна політична розвідка та диверсійні акти закордоном і слідкування за чужинцями в ССРСР,
- 3) КРУ—проти діяння закордонним розвідочним службам в ССРСР та поборювання їх і ліквідація протисоветських елементів закордоном,
- 4) ЕКУ—охорона перед шпіонажем і саботажами в советській економіці,

5) ДТУ — охорона перед шпіонажем і саботажами в советському транспорті,

6) Спецвідділ для провадження слідства та допитів і для зв'язку з державною прокуратурою.

Територіяльно діють врямцях МГБ такі органи: республіканські міністерства державної безпеки в столицях „союзних республік”, У-МГБ—управління державної безпеки в краях, О-МГБ—в областях, „окремі уповноважені” в районах. Далі йдуть „резиденти”. агенти, сексоты, донощики тощо. Закордоном керують такими агентами окремі таємні керівні осередки.

Допоміжними органами МГБ внутрі ССРСР є Всесоюзна Рада Профспілок, Тсоавіахем, міністерство державної контролю і міністерство освіти (в шиганнях цензури). Допоміжними організаціями закордоном є 8 територіяльних управлінь, різні товариства (н. пр., товариства приязні з ССРСР — прим. Ред.), союзи (н. пр., союз борців для справи миру — прим. Ред.) тощо.

IV. М В Д (МІНІСТЕРСТВО ВНУТРЕННИХ ДЕЛ)

Міністерство внутрішніх справ, це по суті жадна державна розвідочна установа, а тільки езекутивний орган (поліційна езекутива) для розвідочних і слідчих акцій МГБ. Тому в цьому міністерстві повно уповноважених МГБ, але це не значить, щоб МВД було складовою частию МГБ. На ділі це тільки виконне управління, щоб виконувати охорону, ізоляцію і поборювальні акції (дії) для внутрішньої безпеки і ладу в ССРСР, включно з окупованими країнами. У властивих справах державної поліції завдання МВД тільки пере-проваджувати за вказівками МГБ арешти і слідства. Всі в слідствах закінчені справи передається до МГБ.

Для виконання своїх завдань МВД має свої власні військові частини:

1) Прикордонні війська, — щоб сторожити кордони, виконувати паспортову контролю і розвідувати прикордонні полсеі сусідніх держав

2) Внутрішні з'єднання, — поділені на дивізії, бригади і полки, для охорони важливих осіб режиму і стратегічних об'єктів, для обшуку домів і вулиць.

3) Охоронні частини, — щоб забезпечувати оперативні прифронтові полоси, звичайно на одну армію припадає 1 полк війська МВД.

4) Частини зв'язку—полки, яких завдання розбудовувати і стерегти важливі технічні об'єкти зв'язку (телефон, телеграф, радіо тощо — прим. Ред.)

5) Адміністраційні штаби з власними військовими з'єднаннями для влаштування і провадження концентраційних таборів, політичних в'язниць та таборів воєнно-полонених і для транспортування в'язків.

6) Спецвідділи для партизанки.

7) Протипожежна сторожа — для охорони перед пожежами й їх поборювання.

Зелений шум

Отаман з дубового пня погляда на нових гостей, спід сивої кубанки двома чорними китицями вирвався чуб, груди важко розносять короткій колушці з чорним комірцем, побілілі пальці затисли в двоє зібраний ремінний нагай. Дикі хлопці ідуть його зором. Привели двох уповноважених і чекають слова страшного месника, що з Сибіру втік. Його синок підбіг до першого ошуканого: сіра шишля й кров'яний орден.

Дай мені його, батьку! Цей шість неділь сидів у нашому селі, наганом бив матерів, як свої коні розбивали з колгоспу.

Отаман ворухнув кучочками вуст. Його кров. Росте колій, зразу за ніж хапається. Не вмів ввічливо говорити зі столичними партійцями.

— Звідки? — зіскочив отаман з пенька.

— Ленінград.

— Чого прийшов у цю сторону?

— Земля зовйот.

— Поетично. — Обернувся до повстанців.

— Уповноважений землі хоче. Нагодуйте його, хлопці.

Ленінградця рвонули, а тихоокеанський матрос уже набирив землі в пелену чорної бурки. Не хотів їсти, церемонився, як дівка. Матрос припросив ручкою нагана по зубах: почав ковтати. Земля верталась, не хотіла лізти в його чорну суху горлянку.

Другий намагався впасти на коліна, хлопці тримали його попід пахви. Отаман звів густі брови.

— А-а-а. Гайсінській портной! „Одногосно ухвалили виселити”. — Підвів нагаєм підборіддя. — Скільки людей загнав на чужину?

— Хліба шукав, отамане, як ховрак. Дві зустрічні червоні валки викачав. Третьої не докачав...

— Хліба йому не пожалуем! — Отаман злетів на пень.

— На роздоріжжя їх, хай люди пізнають! Землі у нас вистачить і хліба доволі. Ми кожного путіловца нагодуюмо, так що сік на животі виступить і біла муравиця піде з рота!..

Звалили два вилкуваті ясені, спроквола обтинали гілля, підганяли перекладину. Ліс гомонів від повстанського реготу. Гайсінський кравець доїдав відро пшениці й очі його потроху вилазили на лоба. Під глором доходив путіловец, ригав землею, чорні патьоки слизались по бороді, стікали на груди.

Холодний верховик сів лубовим насінням, зривав дикі груші, обламував трусок. В молодняку гупали лісовики, гострі сокири призволювали вічному зеленому шумові.

—с00—

МВД має як і МГБ республіканські міністерства МВД в столицях окремих советських республік, У-МВД — управління в краях, О-МВД—в областях і „окремих уповноважених” в районах. На окупованих територіях існують частини прикордонних, охоронних та внутрішніх військ і окремі штаби МВД.

У. ПАРТІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ В АРМІЇ

Крім цих головних управлінь тайної розвідочної і поліційної служб існують окремі партійні організації в самій советській армії. Їх головне завдання пропаганда між вояками і поборювання всіляких дефетестичних (пораженських) настроїв. В кожній сотні (роті) знаходиться політрук (політичний керівник), а від батальйону починаючи — політичний комісар.

Давніше кожний наказ командира військового з'єднання мусів мати теж підпис політкомісара. В останніх роках війни такі накази підписував тільки сам командир, засягнувши перед тим „поради” свого політичного офіцера, який мав право заперечити наказ. З „партійних” міркувань наступило тоді деяке „оптичне пересунення” у взаємних стосунках між військовими і політичними наказодавцями. На ділі вплив політкомісарів був завжди надзвичайно великий, про що можна було переконатися навіть в таборах для советських воєнно-полонених.

З закінчення війни політичні впливи партії в армії знову зросли, зокрема коли у зв'язку з посиленою дезерцією советських вояків з окупаційних зон Німеччини та Австрії й у зв'язку із звітуванням повернутих до СССР советських вояків про життя на Заході, треба було основно загострити дисципліну в армії. При тому робляться заходи, щоб зблизити офіцерський корпус, зокрема воєнної фльоти і летунства, з партійцями, покращуючи їхній соціальний побут. В загальному великий відсоток молодих офіцерських річників зовсім комуністично настроєний. В червоній армії існують окремі упривілейовані з'єднання як; курсантів московської військової академії ім. Фрунзе, панцирна дивізія „Кантемир”, всілякі гвардейські дивізії тощо. Однак більшість вояків настроєна помірковано, без окремих політичних зацікавлень, в кожному випадку осторожна, а то й застрашена.

З'єднання, що складаються з вояків з Прибалтики, Білорусії, України і Кавказу завжди ще не мають цілковитого довіря Москви. Будь-які протирежимні прагнення серед війська послаблені психологічно перевагою партії у наслідок перемоги в 1945 р., в наслідок докладної контролю кожної дії генералітету, далі розкиненням генералів по далеких воєнних округах СССР і їхнім чисто військовим способом думання, як теж большевицькою чуйністю та вірністю і особистим честилюбством меншости.

В жадній армії світу не карають так гостро за непослух або будь-яке хитання, як це робиться в червоній армії. Немає теж у світі жадної армії, в якій людина так мало цінується і вважається тільки порядковим числом, як це діється в Союзі Советських Соціалістичних Республік.

Тт.

Гуляйшільські хлопці

Ми й самі дивувались, що знову нам випало зустрітись у цьому степовому місті. Років п'ять тому розлетілась наша компанія. А хлопці були на підбір.

Леонід Ширай принципово не визнавав насилля. Довідувався до лісу, як до своєї левади. Об'їзники спіймали його з латами, прив'язали за ноги до молодої берези і кров його не залляла. Водив Герелицю хлопців на всі околиці села. У розпалі бою приборкував старих криштопівських парубків. Був царем вулиці. Як виведе бувало „Ой, піду я в сад гуляти“ — за троє гін чули. На сцену виходив — хлопці гикали зі сміху. Грав на скрипку, дрімбу, вищупував на бандурі, захлинався переборами на гармонії, тям на цимбалах, брав міру на лірі, на весіллі вимантачував вихильясту польку й одночасно обговорював зі світелкою празникові масові сцени.

Денис Шаблок — кочегар, машиніст і організатор робітничої мукомельної дружини „Жодного грама петлювання для Ленінграду“. Перший виліз на вершок димаря в паровому млині. Попав на трансмісію, вал обірвав на ньому сорочку, а шкіра залишилась без ганджу. Не боявся вогню й припалював цигарки в паровичній топці. Снав у вогкій хаті над річкою. У дворі його досихав орех і білили наростями давні вишневі пеньки. Не знаю, чим він керувався, бо приносив на розпал скриньки з жидівського окопу, який був чомусь майже серед села.

Євмен Руман міг загнудати дикого коня. Мріяв про кінноту, навіть у Кавшколу поступив. Але за якийсь час його відвезли на станцію, купили квитка до Ковалівки та благословили на дорогу. Не міг з нього лейтинант бути, не схвалював хлібзаготівель. Також не хотів радісно жити в артілі і колом відмахувався від райуповноважених. Цікавився туризмом. Стріляв дичину в Усурійському Краю й писав дядькові про самураїв.

Лавро Байдаченко возив шаландами кавуни до Херсону. Круглий рік купався в Дніпровому лимані. Служив на семи торговельних кораблях. Хотів побачити цілий світ. Заїздив до Стамбулу на кальян, пражився під спечним сонцем у Бомбеї, коштував риж у Йокагамі. Любив кулачні бої, часом виходив на ринг побити рило якомуньбудь чемпіонові зі Сердцухова.

І так собі жили хлопці на світі, хоч і безпартійні. Агітації в більшості не піддавались, до спілок не всім можна було пролізти. До того ж вони по суті не були діалектиками, дещо по-своєму тлумачили першу стадію соціалізму. Твердили, ніби в житті виходить кожному по його спроможності або кожний бере, як може і скільки може. Одне слово не з територіяльної тісноти, а цілком з інших причин довелося їм робити переселення.

Ширай чкурнув на Далекий Схід. Служив підводником на Тихому Океані. Співав по неділях і навіть несвідома риба наслухала його переливи. Як відслужив своє — не вертався додому. Бродив по Зеленому Кліні з кобзою й піснями. Шаблок минув Біле море та

й поїхав вантажити судаків до Мурманського. Рубан валив сосни на Амурі. Байдаченко — все в далекому плаванні.

Тепер дехто їхав відпочити, а хто з родичами побачитись, дороги їх схрестились у вітряному степовому місті. Заходив саме Святий Вечір. Друзі згадали медову кутю, колядки, свячену воду. Та де ж ти куті посмакуєш? Рідко хто святкує. Вирішили зайти до звичайного місцевого ресторану і тут відзначити давнє пишне свято.

Старий винар і стравонос пізнав Байдаченка, відвів хлопців до найдальшої кімнати, звинувся, зсунув два столи до купи, порадив щонайвишуканіші страви й напої. Він знав з ким має справу, хвалився, що й сам бивав серед моряків та смажив баранчі шашлики на корабельній кухні.

В сусідній великій кімнаті тіпався фортеп'яніст і страшно дерлась, сповіщаючи про розлуку з прикордонником Сенькою, приобідна співачка Мері, яка походила з сім'ї Козолупів, і в метриці її було записане досяг немилозвучне ім'я Марія.

— Ото були свята, коли я ще на шаланді шугав, — хвалився Лавро. — Як зведуть було крижані хрести на Водохреще, ніби вхід до кришталевого палацу. Дванадцять мисливців били з двохстрільних рушниць і два десятки голубів зривались над вербами.

— Або коляда, Денисе? Ідем вузькими вуличками, сніг вище перелазів, тихо потріскують чорні груді, і ваблять тебе оті червоні лисиці на обтушкованих вікнах.

Старший помічник кока носив холодне і чисте, як рання джерельна вода, зелене вино. Хлопці зичили один одному щастя на прийдешні роки. А кухонна співачка заламувала руки, видовжувала шию, загрожувала вигуками легковажному зальотникові.

— Чи не забув ти, Євмене, літати на коньках, як то було в нашому містечку на свята? Тепер уже й стави поспускали. А було цілі різдвяні дні, як на весіллі...

Що колядки не випадало починати, то хлопці підтягли знану в Архангельську й у Владивостоці, в Тбілісі й Анадірі українську пісню.

— Тіше там! — озвався якийсь писок з сусіднього стола.

Хлопці не звертали уваги. Пісня майнула поміж паперові гердани, шелеснула доморослими пальмами, вирвалася на двір і війнула засніженими вулицями.

Вийшла, вийшла дівчинонька
В сад вишневий воду брать,
А за нею козаченько
Веде коня напувать.

Два вовкулаки — чорний і сіроокий — остаточно вийшли з рівноваги й, прийнявши скажений вигляд, приступили до друзів

— Слнш закрой гортань! Нам не пріятно слушать ето пєніє. —

Матрос одним вухом слухав. Не обертаючись, торкнув ліктем Рубана. Той підвівся, смикнув за вилоги свій піджак, кинув зрівноважено до чорного:

— Доїдайте свої бички і негайно шкрябайте спати. Інакше це може зашкодити вашим органам травлення.

Чорний моргнув до сіроокого.

— Ми самі знаєм када нам спать ітіть. Вот ти закрой...

І не встиг договорити. Рубан узяв чорного правою рукою за барки, підніс і так видовженого поволік до дверей, дав кулаком межі очі й кинув у гніт.

Вернувся до столу з таким спокоєм і певністю, що друзі не вважали за потрібне слухати його звіту, а на знак схвалення повели далі заспів.

Невідомо, чи відтерли чорного (сіроокий виніс за ним всі лахи), натомість до хлопців підійшло уже чотирьох новомодних червонокраватників з короткими, повище сідниць підрізаними піджаками, в преширокх та до самої підлоги довгих штанах, так що черевик з-під них не було видно зовсім.

— Што же ти нашого корешка глушиш, хохлацкая твоя душа?

— Поговоріть з ним — різнув Байдаченко. — Вони на мене складають надго мізерне враження.

Ширяй все ж таки апелював до сумління. — Корешок ваш сука. Ніде не почеплено оголошення, що в цьому ресторані співати суворо заборонено. До того ж наші хлопці співають на комбайнах, при плузі, при дівці і при пляшці калганівки. Так уже повелося. Однак не зв'язуючи на існуючу дружбу народів у нашій країні й однакові права за соняшниковою конституцією, ваш цей самий корешок образив нас. Щоб уникнути неприємностей — він мусить негайно вибачитись.

— Што ти болтаєш міне конституцію? Я тібе сам випішу закон!

— О, ні! — уже не всидів моряк. — Тут ти мені не писати-меш. Це тобі не Біробіджан! Геть звідси!

Рубан справля їх до дверей, новомодники закротричилися, а найвищий боксерським прийомом Рубана в груди. Матрос рвонувся і навідмаш так щелепнув високого у пику, що той відраз сп'янів, зробив лівий ухил, потім правий ухил, схопився за стіл, намагаючись втримати якийсь середній стан, підсікся на колінах та й упав.

Три червонокраватники рисями кинулись відплачувати. Миски пішли під столи, скатерка повисла на різку, стілець увігнався ніжками в стіну, винар рятував вцілілі пляшки.

Коли три розкуйовджених новомодники, посмикуючи носами, виводили свого високого полигача, який досі не міг прийти до себе і маячив, — до кімнати вбіг міліціонер. Він зразу взявся до матроса.

— Прошу со мной!

— Не заважай святкувати.

— Гражданін! Давайте не будем!

Міліціонер намагався потягнути матроса, але він оперся і взяв доглядача закону за ремінь. Мундир тріс по швах.

— Браток! — розпалився моряк. — Не тривож нас!

Міліціонер уже дещо бачив на своєму віку. Йому не треба було довго розшолопувати, але він не попускав.

— Давай назад, гуляйпільщина! — Байдаченко зиркнув йому не в очі, а в саму душу.

— Так, гуляйпільщина! По-нашому це значить, коли ти мені раз даси у вухо, то я тобі розмалюю все рило, вирву язика і подроблю щелепи. Краще живи з нами у згоді, товаришу! Я жалію тебе. Пішли, хлопці!

Рушили, а за ними покурилась пісня.

Вгодований директор ресторану, член місцевого кагалу, аж затрясся.

— Бач! І нельзя сказать, Уб'ють!

ПОСТАНОВА

УКРАЇНСЬКОЇ ГОЛОВНОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ РАДИ

про визнання дня 14-го жовтня 1942 р., днем постановня Української Повстанчої Армії (УПА) та про встановлення цього дня святковим днем УПА.

В м. жовтні 1942 р. на Поліссі постали перші збройні відділи, що дали початок Українській Повстанчій Армії.

1. Для зафіксування цього історичного моменту визнається день 14-го жовтня 1942 року днем постановня УПА.

2. Для вшанування цього моменту день 14-го жовтня, що збігається з історичним козацьким святом Покрови, вводиться як святковий день УПА.

УКРАЇНСЬКА ГОЛОВНА ВИЗВОЛЬНА РАДА

30. травня 1947

Передрук з видаваного на Рідних землях Органу УГВР «Бюро Інформації Української Головної Визвольної Ради(УГВР)» Випуск ч. 1. Квітень 1948.

Святочний наказ Головного Командира УПА

Бійці і Командири УПА, члени визвольного-революційного підпілля!

Минає п'ять років, як член ОУН Остап почав на Поліссі організувати збройні групи для боротьби з окупантами України. Ці маленькі групи, борючись одночасно з німцями і большезидцькими партизанами, дали початок новим формам визвольного-революційного руху — УКРАЇНСЬКІЙ ПОВСТАНЧІЙ АРМІЇ. Через кілька місяців цей рух поширився на все Полісся, Волинь, Галичину та більшу частину Правобережжя. Цілий 1943 рік та перша половина 1944 р. ознаменовані боротьбою УПА на два фронти. На протинімецькому фронті добилася УПА повного припинення вивозу українського населення на роботи в Німеччину та унеможливила господарське пограбування народу. На протибольшевицькому фронті УПА не допустила до заливу українських теренів большевицькою партизанкою. Ніхто інший, як саме УПА, в цілому ряді переможних боїв розбила орди сталівських гунів, що нестримно пересувалися з північного сходу на підбій Європи.

В другій половині 1944 р. всі українські землі опинилися вже під большевицькою скупацією. Почався новий період боротьби УПА за «бути чи не бути» українському народові. Перша спроба фізично винищити український народ у передових лавах імперіалістичних фронтів, окупантові не вдалася. За закликом революційного підпілля, під охороною УПА, українському чоловічому елементові вдалося оминати заглади. Не вдалося також окупантові, вигнати українське населення на нові каторжні роботи в ССРСР. Бачучи політично — бойові успіхи УПА, та симпатії українського народу до неї, не відважився окупант до сьогодні провести повне економічне пограбування народу шляхом загнання селянства в сталівський калгосп.

Український повстанець зі зброєю в руках боронив західні окраїни українських земель перед заливом польських імперіалістичних боївок ще в 1944 р., а згодом став в оборо-

ні населення цих земель перед насильним виселенням. Понад два роки йшла нерівна боротьба УПА з большевиками і їхніми польськими наймитами на західних окраїнах українських земель, а український повстанець остався там ще навіть тоді, коли останнього українця звідти насильно вивезено, та вся земля перемінилася в незамешкані пустарі.

Безстрашні командири і бійці УПА виписали на її прапорах ряд бойових чинів, що золотими буквами запишуться в історії української зброї. Караюча рука бійця УПА досягла навіть найчільніших представників окупантів, як от: шефа СА Люце, командуючого «І-им українським фронтом» Ватутина, чи заступника міністра збройних сил Польщі Сверчевського. Відділи УПА неодноразово здобували ворожі райони і центри, вривалися в обласні центри, далекими рейдами міряли свої й чужі землі, засідками та пасоками турбували ворога й не давали йому можливості реалізувати плян винищення українського народу. Імена Грегота-Різуна, Яструба, Ясеня, Сторчана, Прута, Коника, Перемоги, Хрена, понесли славу української зброї далеко поза межі України.

Та і в політичному відношенні за УПАрмією великі здобутки. Реалізуючи клич «воля народам і людині», вона вже в 1944 р. організує національні відділи азербайджанців, грузинів, казахів та інших поневолених Москвою народів до боротьби за повалення Кремля і створення самостійних держав усіх народів Сходу. За її ініціативою відбулася в листопаді 1943 р. І. Конференція Поневолених Народів. За почином УПА об'єдналися всі українські самостійницькі партії і створили Українську Головну Визвольну Раду, що від 1944 р. керує в краю і закордоном цілістю боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу. Рейди УПА в корінну Польщу і Словаччину придбали поневоленим Москвою народам нові лави союзників із числа поляків і словаків.

УПА, далеко перейшла всі сподівання, які поклала на неї УГВР та весь український народ. А добилася УПА цих успіхів у таких умовах, яких дотепер не знала історія людства.

Бійці і командири УПА! Ви, що сьогодні у відділах боретеся проти большевиків, і Ви, що поповнили ряди визвольного-революційного підпілля! Будьте свідомі того, що п'ятирічна героїчна боротьба УПА і визвольного-революційного підпілля, — це найбільш героїчна доба в історії України.

Знайте, що такої героїчної дєби взагалі не знає історія людства. В тїнь пішли прославлені досі гєрої Тернопїлів. На гєроїзмі УПА і визвольної революційної підїїлля будуть виховуватися нові українські покоління. Боець УПА, український революціонер заступає місце мужнього спартанця в історії людства. То ж свідомі будьте тієї великої доби, в якій Вам довелось жити і не посороміть повстанської слави, як не посоромили її ті, що вже від нас відїїшли.

В нинїшній святковий день УПА гордо погляньте на минулі п'ять років і з пошаною спомяніть усіх, що посвятою свого життя викували цю Нову Добу. В нинїшній святковий день УПА з гордим чолом дивїться в майбутнє, що завершить нові визвольні змагання — перемогою.

Хай живе Українська Голєвна Визвольна Рада!

Вїчна слава гєроям, що за Україну віддали своє життя.

Генерал Тарас Чупринка

Головний Командир УПА

Передрук з „Бюро Інформації Української Головної Визвольної Ради (УГВР)“ випуск 1. Квітень 1948.

Свято УПА на чужині

З приводу п'ятиріччя постанови УПА, постановою Генерального Секретаріату УГВР і наказом Головного Командира УПА, генерала Тараса Чупринки, в 1947 р. назначено день 14 жовтня — Свято Покрови — святковим днем УПА. Тим способом УПА нав'язує до давньої української військової традиції козацьких часів. З того року УПА разом з українським народом і всім революційним підїїллям вже третій рік святкує своє свято в боротьбі з окупантом України.

З різних причин, зокрема через несвоєчасне поінформування українське громадянство на еміґрації до цього часу не святкувало цього свята. Лише осінню 1949 р. Місія УПА при ЗП УГВР звернулася до громадських установ і окремих осіб з проханням вшанувати це свято теж на еміґрації. Виготовлено відповідні матеріали і на прямиї.

Ініціюючи Свято УПА, Місія УПА вважала, що українська громадськість на еміґрації, це нерозривна частина одного національного організму і тому морально обов'язана до солідарности з Батьківщиною, з її радощами і смутком, з її святами і турботами. Вшанування свята УПА може бути бодай скромним виявом моральної підтримки Батьківщини, свідомством доцїнення її боротьби.

Побажанням Місії УПА було, щоб характер свята тут був такий сам, як і в Україні — загальнонаціональний. Тому Дїлові Комітети повинні бути організовані на загальногромадській базі, до них

повинні входити представники громадських організацій і установ, або представники різних політичних угруповань. Свято УПА повинно було бути святом вияву радості, а в жодному випадку не мати тільки характер панахид. Це тому, що УПА далі бореться, що УПА є виявом незламности українського народу, його волі до самостійного буття, є символом незламної, непоборної української людини.

Більшість тих, хто отримали звернення Місії УПА поставилася прихильно до ініціативи і вшанувала Свято УПА. Подаємо звіт про Свято УПА на чужині, при чому зазначаємо, що відбулися вони і в інших осередках української еміґрації, про що не маємо ще повідомлень. З приємністю треба ствердити, що в деяких осередках української еміґрації в різний спосіб вшановували героїчну боротьбу УПА, не маючи ще звернення Місії.

Сао Павльо — Бразилія. — Найвизначніше вшановано 11. 9. 1949 р. Свято Української Зброї в Сао Павльо в Бразилії. В цей день одночасно святковано річницю здобуття Українською Армією золотоверхого Києва в 1918 р. і Українську Повстанську Армію. Тим підкреслено тяглість визвольної боротьби українського народу обох періодів Визвольних Змагань 1617-20 рр. і 1942 р. по сьогодні. Програма свята була надзвичайно багата. Стараннями о. Й. Скульського вислано в „Картели Хенераль да Форса Публіка ем Сао Павльо“ зброю та військової виряді і колишні українські воляки у військовому виряді та зброї заїнсценїзували похід Українських Армій, бої і звільнення столиці. Влаштовано теж інсценїзацію переможного бою УПА з переважаючими з'єднаннями большевицького МВД.

Після закінчення символізованого походу о. Й. Скульський відправив урочисту Службу Божу в наміренні успішної боротьби УПА, на якій був присутній імпровізований повстанський відділ. Старшина відділу В. Жила у своїй промові з'ясував роль УПА у визвольних змаганнях народу і візвав присутніх підтримати УПА. Відтак О. Яцків і М. Вацїк деклямували повстанські поезії. Після того розпочався імпровізований бій сотні УПА з п'ятикратно сильнішими большевицькими з'єднаннями. Виступав також У. Ч. Х. під командуванням лікарки Марійки і Ганни.

Цим маневрам приглядалися високі старшини бразилійської армії на чолі з генералом Одільоном і полковником Гедю, представники поліції і інші визначні особи.

Понтаґ Гросс — Бразилія. З ініціативи філії „Товариства Прихильників Української Культури“ 11. 9. 49 українська громада в Понта Гроссі вшанувала пам'ять української зброї святковою академією. Омелян Хрунь виголосив доповідь про УПА й її завдання португальською мовою, яка була цілїстю поміщена в бразилійському щоденнику „Жорналь де Паране“ з 15. і 17. 9. 46

Буенос Айрес, Аргентина, 30. 10. Союз Української Молоді при централі „Просвіти“ вшанував Свято УПА в програму якого входили Служби Божі в українських католицькій і православній церквах, панахиди за впадших Борців за волю України, святочна академія. Виголошено доповіді українською і еспанською мовами відтак йшли сольоспїви, деклямації, виступи мандолїнової оркестри і хору.

Сидней—Австралія. Річницю повстання УПА вшанували також новоприбулі до Австралії. 30. 10. 1949 р. в УАПЦ в Рінджес Парку відправлено урочистий молебен в честь героїчної боротьби УПА. Отець Стришинський виголосив проповідь, в якій підкреслив заслуги УПА у визвольній боротьбі українського народу і вказав на те, що ця боротьба не може бути переможена окупантом. Пригадав також про обов'язок всіх українців в цілому світі морально і матеріально допомагати боротьбі УПА.

*

Німеччина — Інгольштадт. 23. 10. ц. р. українське громадянство табору вшанувало сьому річницю повстання і боротьби УПА. Був створений окремих Діловий Комітет з представників всіх організацій і громадських установ на чолі з полк. Лазуренком.

Свято відбулося за такою програмою: в присутності Пласту, СУМ-у, членів таборової управи і громадянства піднесено урочисто національний прапор. Прапор відносили три бійці УПА, що в рейдуєчій частині прибули на Захід, після чого присутні відспівали національний гімн. Відчитано універсал УГВР. Відтак в православній і католицькій церквах відбулися Служби Божі за успішність визвольних змагань українського народу; Після Богослужби з грек. кат. церкви відбувся похід довкруги табору.

Вечорі відбулася урочиста академія на честь УПА. Сцена була художньо оформлена: насередині серед деревець постумент слави УПА. Академію відкрив Петро Плис, реферат про УПА в сучасних національно-визвольних змаганнях українського народу виголосив Колесник. Виступали; хор СУМ-у під керівництвом С. Кобиляника, Курдиско сольоспів, Гончар деклямація; Сомокга сольоспів.

Збірка на хворих і інвалідів УПА, що опинилися закордоном дала 58 НМ.

Пфорцгайм. Вшануванням річниці повстання УПА в місцевому таборі займався Громадський Комітет, складений з представників від громадян, СУМ-у і кол. бійців УПА. Вранці відбулося підняття національного прапору. Під час підняття прапору були присутні; СУМ, СУВетаранів, таборова поліція, вартівничка сотня (організовано) і таборова людність. Відтак в УАПЦ і українській греко-католицькій церквах відправлено урочисте Богослуження за успішність боротьби українського народу. Святочна академія в честь УПА відбулася ввечері. Вступне слово виголосив Майло, доповідь про боротьбу УПА старшина УПА Шагай. В програму академії входили повстанські пісні, деклямації, інсценізація, Академію закінчено відспіванням національного гімну. Інсценізація представляла сьогоднішню дійсність в Україні. На середині сцени символічна могила, над нею жінка закута в кайдани — символ поневоленої України. На другому плані обдерті шахтар і урядовець, повбивані селяне, над якими плаче дитина. Енкаведист з наганом в руці — символ поневолення. За кулісами хор співає „Ой мати закута в кайдани”. Наряд дух з могили закликає до боротьби; постріли, на сцену вбігають повстанці вбивають енкаведиста і визволяють жінку-Україну. Починають співати; „Ще не вмерла Україна”.

Переведена в церквах збірка на хворих і інвалідів УПА дала 24.60 НМ, збірка на академії на інформативну і політичну діяльність Місії УПА дала 42.40 НМ.

Цуфенгаузен. За ініціативою культурно-освітнього референта Таборової Ради організовано Громадський Комітет для вшанування річниці повстання УПА. Свято відбулося 16. жовтня.

Вранці відбулося піднесення національного прапору. На таборовій площі в чотирикутнику усталися: СУВ, СУМ, Пласт, школа, таборова поліція, кол. Бійці УПА і таборова людність. Підняттям прапору керував начальник відділу СУВ-у майор Шпірук. Він відібрав звіти від командантів поодиноких груп. Кол. вояк УПА Собчук виголосив „Отче наш”, пластуни відспівали; „Боже великий”. Троєх ветеранів СУВ-у на команду керівника піднесення прапору принесли з домівки СУВ-у національний прапор і символічно передали його 3 воякам УПА, які піднесли його на машт.

В українській греко-католицькій і православній церквах відправилися Служби Божі за успішність визвольних змагань українського народу.

Ввечері відбулася урочиста академія на честь УПА. Вступне слово виголосив кол. вояк УПА Собчук, доповідь про боротьбу УПА журналіст Журлиний, Були виступи мішаного хору під керівництвом І. Білецького і деклямації. На закінчення відспівано національний гімн.

Під час свята переведено збірку; в церквах на хворих і інвалідів УПА 72.75 НМ., на академії на політично інформативну діяльність Місії УПА, яка дала 73.65 НМ.

Англія:

Лисвін, Південна Валія: 23. 10. в українському робітничому таборі Лисвін вшановано річницю повстання УПА. В святі взяли участь чотири найближчих українських таборів: Білс, Велс, Крос Гейтс і Кінгстон. В день відправилася урочиста Служба Божа, під час якої о. В. Дзьоба виголосив проповідь про УПА і про свято УПА — Свято Покрови. По обіді відбулася в таборській залі академія, в програму якої входили дві доповіді, виступи місцевого хору і деклямації повстанських поезій. Сцена була прикрашена портретами Головного Отамана, Симона Петлюри, полк. Коновальця і генерала Перебийноса, шефа штабу УПА.

Академія зробила на привних англійців, яких при цій нагоді поінформовано про боротьбу УПА і яким роздано видання про боротьбу на Рідних Землях, велике враження.

Фервуд і Морістон, Південна Валія. 23. 10. в таборі Фервуд і Морістон за старанням місцевої станиці СУВ-у влаштовано свято УПА. Голова місцевого відділу СУВ-у виголосив промову про семирічну боротьбу УПА і змагання українського народу за волю і пригадав про обов'язки емігранції супроти визвольної боротьби. Опісля хор відспівав кілька пісень і декляматори продемонстрували три поезії. Свято закінчено відспіванням національного гімну.

Крім українських гостей на академії були присутні також англійці.

Барі Кемп: 15. 10. вшановано річницю повстання УПА в таборі Барі Кемп. В програму свята входили: Служба Божа і па-

нахида за поляглих борців за волю України, проповідь о. Сполітакевича про боротьбу УПА. Після Богослуження посвячено національний прапор. Опісля відбулася урочиста академія в честь УПА. В програму академії входили промови, деклямації. Місцевий хор відспівав кілька пісень. На закінчення відспівано національний гімн.

Г а л ь м у і р Г о с т е л ь — Ш к о т і я. 16. 10. відсвятковано свято УПА урочистою академією. В програму академії входили реферат і деклямації.

Е р л я н ґ е н : Українська Студентська Громада вшанувала річницю постанови УПА 14 жовтня. Рано відбулася Богослужба за успішність боротьби УПА, на якій місцевий отець Декан виголосив святочну проповідь. Опісля відбулися урочисті сходи українських студентів Ерлянґену. В програму цих сходи входили: вступне слово деклямації. Старшина УПА Скала прочитав доповідь: „УПА в сучасних визвольних змаганнях України”.

Н о в и й У л ь м : Річницю постанови УПА українське громадянство Нового Ульму вшанувало 16. 10. Організацією свята занявся Громадський Комітет складений з 6 членів: культурно-освітній референт Таборової Ради, голова Таборової Ради, командант поліції, голова СУМ-у, голова „Пласту” і представник від групи кол. вояків Рейдуочої Частини УПА.

В програму свята входили: піднесення прапору Служби Божі в українській православній і греко-католицькій церквах за успішність боротьби УПА. Вечером відбулася святочна академія, яку відкрив інж. П. Турула. Опісля старшина УПА Громенко відчитав доповідь про боротьбу УПА. Хор відспівав „Гімн УПА-Захід” і ще кілька повстанських пісень були деклямовані повстанські поезії. Крім цього відчитано наказ для рейдуочих на Захід відділів УПА одного з керівників визвольного руху на українських землях за лінією Керзона, Назаря, і вислано привіт для УПА, після чого відіграно інсценізацію з революційної боротьби н. н. „Його кохання”. Академію закінчено національним гімном.

Збірка, на інвалідів і хворих кол. вояків УПА дала 26.50 НМ.

М ю н х е н — О с е л я Л У П В і У С Г. Влаштуванням річниці постанови УПА занявся Громадський Комітет складений з управи оселі, представників студентства, УПВ, кол. вояків УПА і інших жителів оселі. Свято відбулося 14 жовтня.

В УАПЦ і українській греко-католицькій церкві в Мюнхені відправлено урочисті Служби Божі за успішність визвольних змагань українського народу. Ввечері відбулися святочні збори в приміщенні гуртожитка на Фюріхштрассе, на яких інж. Мироненко виголосив доповідь про сьогоднішню визвольну боротьбу УПА.

М ю н х е н — Ф р а й м а н. Підготовкою до свята УПА в українському таборі Фрайман занявся Громадський Комітет, складений з представників громадських організацій і представників кол. вояків УПА. Головою цього Комітету був голова таборового Українського Комітету, Маслянка заступником — суєспільно-освітній референт Барчук.

Свято УПА на Фраймані було получене з річницею Листопадового зриву. Мотивом для получения цих обох річниць було те, щоб підкреслити тяглість визвольних змагань українського народу.

Свято відбулося 30. 10. Вшановання обох річниць відбулося за такою програмою:

29. 10. в українських греко-католицькій і православній церквах відправлено панахиди за упавших борців за волю України.

30. 10. вранці при участі СУМ-у, Пласту, комбатантів, кол. вояків УПА представників громадянства піднесено національний прапор. Опісля в обох українських церквах відправлено Служби Божі в наміренні українського народу.

Ввечері відбулася академія для вшановання Свята УПА і річниці Листопадового зриву. Директор місцевої гімназії О. Цісик виголосив доповідь присвячену пам'яті Листопаду, старшина УПА Є. Прірва — промову про боротьбу УПА в сучасних визвольних змаганнях українського народу. Співав хор під керівництвом С. Ковальчука а шп. Людмила Колесник і Тетяна Бабюк деклямували повстанські поезії. Академію закінчено відспіванням національного гімну.

*

Належить відмітити, що українське громадянство всюди вшанувало Свято УПА з належною урочистістю, взяло участь у святочних Богослуженнях і академіях.

Треба однак з жалем ствердити, що не всюди звернення Місії УПА знайшли належне зрозуміння серед партійно наставлених управ таборів. Наприклад в Ляндсгуті голова Таборової Ради не погодився на влаштування Свята УПА в місцевому таборі, а в Міттенвальді не піднялися організувати Свята УПА ті, хто були до цього обов'язані.

ЧИТАЙТЕ!

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ПОШИРЮЙТЕ!

журнал

» Д О З Б Р О Ї «

З большевицького терору на українських землях

Для зілюстрування розмірів і характеру терору большевицьких скупантів, що вони його вже впродовж чотирьох років стосують в Україні, зокрема в Західній, ми нижче наводимо деякі зведені дані про цей терор. При цьому мусимо зазначити, що райони, даними з яких ми в цей час розпоряджаємося, не є типові в цьому відношенні. Для підтвердження цього скажемо, що в Західній Україні є села, що в них число вбитих большевиками дорівнює, а то й перевищує число вбитих у наводжуваних нами цілих районах (напр., в с. Орів, Дрогобицької обл. від 1944 р. до 1947 р. большевики вбили 72 жителів цього села. Та навіть будучи не типовими, ці дані дають певні конкретні образи того, як большевицькі злочинці розправляються з повсталим до боротьби за свою волю українським народом.

В р-ні Краковець, Львівської обл. (дані з сс. Любині Вілька Руснівська, Морянци, Наконечне II, Вовча Гора, Серни, Буніве, Передбір'я, Семерівка, Любинська Воля, Чернильва, Іваники, Гнійниці, Нагачів, Липовець — разом 15), в часі 20. 7. 44 р. — 20. 7. 47 р. московсько-большевицькі окупанти:

арештували	1.074 чол
заслали на Сибір та вивезли на примусові роботи в Донбас . . .	149 „
вбили	139 „
насильно змобілізували в ч. а. . .	1.488 „
з того загинули	394 „
стали інвалідами	190 „
повернулися здоровими	762 „
провели облав на села	426 „
„ „ на ліси і поля	222 „

(Замітка: В подане тут, як і скрізь нижче число арештованих не входять особи, що були арештовані на короткий час, а тільки ті що отримали судові вироки чи перебували в тюрмі довше. Особи арештовані і після короткого часу звільнені становлять у кожному районі західних областей України 50-70 процент усього населення р-ну, особи притримані і поліційно переслухані — 75-100 процент. Коли йдеться про Краковецький р-н, то для ілюстрації наведемо, що 1946 р.

перед „виборами“ у верховну раду СССР в с. Чернильва було арештовано 515 селян).

В р-ні Судова Вишня, Дрогобицької обл. (дані із сс. Дмитровичі, Макунів, Шешоровичі, Мокрини Вел., Мокряни Мал., Голодівка, Дитягичі, Орховів, Волостків, Стоянци, Мостиці, Санники, Вуйківчичі, Королин, Тулиголови, Арламівська Воля, Твіржа — разом 17) в часі 20. 7. 1944 р. — 20. 7. 1947 р. московсько-большевицькі окупанти:

арештували	824 чол.
заслали на Сибір і вивезли на примусові роботи в Донбас	153 „
вбили	52 „
насильно змобілізували в ч. а. . .	1.114 „
з того загинули	228 „
стали інвалідами	95 „
повернулися здоровими	590 „
провели облав на села	340 „
„ „ „ ліси і поля	194 „

В р-ні Мостиська, Дрогобицької обл. (дані із сс. Годиці, Чернева, Мальців, Соколи, Мальнівська Воля, Підгать, Ляшки Гостинні, — разом 7) в часі 20. 7. 44 р. — 20. 7. 47 р. московсько-большевицькі окупанти:

арештували	380 чол.
заслали на Сибір і вивезли на примусові роботи в Донбас	150 „
вбили	28 „
насильно змобілізували в ч. а. . .	1.040 „
з того загинули	348 „
стали інвалідами	76 „
повернулися здоровими	529 „
провели облав на села	112 „
„ „ „ ліси і поля	57 „

В р-ні Крукеничі, Дрогобицької обл. (дані із сс. Вишинка, Радичичі, Підліски, Чижевичі, Буховичі, Ганьковичі, Тамановичі, Гориславичі, Йорданівка, Радохінці, Гусаків, Бойовичі, Зелотковичі, Мислятичі, Мочеради, Ляшки Зав'язані, Кропильники, Ятвяги, Ніговичі, Княгиничі, Косгільники, Острожець — разом 23) в часі 21. 7. 44 р. — 20. 7. 47 р. московсько-большевицькі окупанти:

арештували	1.434 чол.
заслали на Сибір та вивезли на примусові роботи в Донбас	116 „

вбили	39	„
насилено змсбілізували в ч. а.	2.534	„
з того загинули	502	„
стали інвалідами	251	„
повернулись здоровими	1.550	„
провели облав на села	385	„
„ „ „ ліси і поля	165	„

В р-ні Яворів, Львівської обл., (дані з сс. Наконечне, Порудно, Поруденко, Селиська, Рогізно, Шутова, Черчик, Піддуби, Берлихів, Ляшки, Віжомля, Новосілки, Мужилівичі, Вільшаниця, Ліс, Залужжя, Цетули, Яжів Новий, Стадники, Чолгині, Молошковичі, Брухналь—разом 22) в часі 22. 7. 44 р.—20. 7. 47 р. московсько-більшевицькі окупанти:

арештували (з 8-ми сіл тільки неповні дані)	779	чол.
заслали на Сибір і вивозли на примусові роботи в Донбас	278	„
вбили	244	„
насилено змсбілізували в ч. а.	1.452	„
з того загинули	304	„
стали інвалідами	218	„
повернулись здоровими	740	„
провели облав на села	946	„
„ „ „ ліси і поля	442	„

В 12-ти р-нах Львівської обл.: Лопатинському, Радехівському, Сокальському, Великомоствіському, Рава-Руському, Немирівському, Магерівському, Жовківському, Куликівському, Яричівському, Кам'яка Бузькому, Ново-Милятинському—в часі від 17. 7. 44 р.—17. 7. 45 р. більшевицькі злочинці:

вбили — 1.817 чол. в тому числі 120 стариків, 99 жінок, 68 малих дітей;
арештували — 3.479 чол.;
заслали на Сибір — 2.123 чол., в тому числі 624 чол., переважно стариків, 898 жінок, 601 дітей;
вивезли на примусові роботи в Донбас — 649 чол.;
спалили — 2.706 господ.;
ограбили і здемолювали — 2.650 господ.;
зрабували і здемолювали — 40 церков;
знищили — 136 бібліотек.

В р-ні Золотники, Тернопільської обл., за мм. травень-червень 45 р. Начальник мвд зі своїми опричниками знищив

73 мирних селян, при чому більшість з них були садистичним способом замучені.

В концтаборі мвд в с. Берегомет (р-н Вижниця, Чернівецької обл.) весною 1945 р. емведівські опричники знищили голодною смертю 200 політв'язнів.

Жертвою голоду, викликаного більшовиками також на Західньо-Українських Землях, зимою 1946 47 р. і весною 47 р. впали (неповні дані з деяких районів Західньої України):

в р-ні Коломия, Станіславівської обл.,	— 70	чол.
„ Печеніжин, „ „	— 49	„
„ Коршів, „ „	— 32	„
„ Обертин, „ „	— 311	„
„ Снятин, „ „	— 98	„
„ Заболотець, „ „	— 20	„
„ Гвіздець, „ „	— 40	„
„ Городенка „ „	— 55	„
„ Заліщики, Тернопільської „	— 14	„
„ Борщів, „ „	— 11	„
„ Золотий Потік, „ „	— 45	„
„ Журавно, Дрогобицької „	— 20	„

Під час масового вивозу українського населення на Сибір 19.—21. 10. 47 р. вивезено (неповні дані з деяких р-нів):
в р-ну Берестечко, Рівенської обл. — 110 рол.

„ Верба, „ „ (з 17 сіл)—	127	„
„ Радивилів, „ „ (з 17 сіл)—	108	„
„ Демидівка, „ „ (з 10 сіл)—	38	„
„ Самбір, Дрогобицької „ (з 29 сіл)—	141	„ (493 чол.)
„ Устрики, „ „ (з 10 сіл)—	75	„ (250 „)
„ Ст. Самбір. „ „ (з 22 сіл)—	149	„ (448 „)
„ Стрілки, „ „ (з 25 сіл)—	176	„
„ Доброміль, „ „ (з 17 сіл)—	118	„
„ Нижанковичі, „ „ (з 12 сіл)—	73	„
„ Турка, „ „ (з 12 сіл)—	77	„
„ Рогатин, Станіславівс. „ (з 30 сіл)—	136	„ (479 чол.)
„ Букачівці, „ „ (з 19 сіл)—	151	„ (432 „)
„ Бурштин, „ „ (з 22 сіл)—	83	„ (288 „)

Передрук з видаваного на Рідних Землях Органу УГВР „Бюро Інформації Української Головної Визвольної Ради (УГВР)“ Випуск Нр. 2, Серпень 1948.

Помилки у війні з Росією

Erich Kern „Der große Rausch“ — Eine Reportage vom Rußlandfeldzug 1941—1945. Thomas-Verlag, Zürich 1948.

Еріх Керн „Велике запаморочення“ — Репортаж про похід проти Росії 1941 — 1945. Цюрих 1948, Сторін 199.

Репортаж, це тільки формальне окреслення спроби подати синтетичний огляд подій зв'язаних з німецьким походом на Схід. Містечкькі описи боїв, короткометражовість образів і швидке темпо дій надають репортажеві літературні прикмети, які рекомендують цей твір не тільки аматорам воєнної мемуаристики.

Для нас цікава передусім провідна думка цієї книжки, бо Керн не обмежується до описування подій, але намагається надати їм окреслену синтетичну думку. Можна було б навіть сказати, що сам опис подій, це тільки тло, на якому автор розвиває свої думки у формі рефлексій до цих подій. Провідну думку автора можна спроводити до двох пунктів:

1. Німці мали політичні і мілітарні можливості виграти війну на Сході.

2. Причина німецької катастрофи на Сході, це система безконтрольної диктатури. Більший чи менший ступінь геніальності Гітлера не міг в цьому приченому розвитку подій нічого істотно змінити, бо в системі, де про все вирішує воля одиної, межі між керованим волею розумом і звичайною собі примхою не існують. Сталін теж диктатор, але його переважа була тільки в тому, що він міг робити менше помилок і вирішення прийшло як на кінних перегонах—виграє той, хто має меншу кількість каральних пунктів.

Керн не пробує демонструвати своєї приналежності до німецького резистансу, навпаки він надалі залишається націоналеопілістом. Це однак не перешкаджає йому зрозуміти першу й основну помилку німців, що її знаходимо в саркастичній замітці приятеля Керна, Кавля; „Що ж, ми сидимо у власній пастці,—вони всі тільки „унтерменші“ (Стор. 32). Тому й оклик автора; „Ніколи вже в нас не сміє бути тоталітаризму, ні візантійської провідницької системи таких розмірів“ (стор. 129), не можна вважати тільки реверансом у бік протинацистівськи наставленого читача, але дозрілим ствердженням джерела всього зла, за яке нині карається весь німецький народ.

Можна мати деякі застереження до хронології поодиноких фактів, н. пр., до моменту, коли советський вояк дійсно став розпучливо боронитися, але загально і детально автор з'ясував поодинокі події вірно. Ці події відбуваються передусім в Україні і тому український читач може їх найкраще оцінити. Автор не забуває теж український краєвид і українську людність. Зокрема українці мають в автора не тільки симпатії, він виправдує їх навіть за події під час бою під Бродами і за розброювання німецьких військових з'єднань. Керн сміливо стверджує, що від Галицької Дивізії не мож-

на було нічого більше вимагати, як перше знайомство, яке зробили молоді українські вояки із своїми німецькими товаришами зброї, а саме з німецькими вояками, що втікали з фронту. Про повстанців згадується, що вони забирали німцям зброю, але це було, на його думку, зрозуміло, бо вони залишалися, щоб боротися з більшовиками, а німці відходили.

Українському читачеві поручаємо книжку Керна не з вдячності за його проукраїнські сантимиенти, але зовсім з інших причин: Керн намагається довести, що німецька катастрофа на Сході була зумовлена основними помилками німецької політики і стратегії на Сході і що знищити більшовизм було куди легше, як це вираховували прерізні експерти від війни. Бо знищити більшовизм можна тільки через розвиття СССР при допомозі самих же поневоленних більшовизмом народів. Тому кожна війна з СССР мусить мати передусім ясно уточнені політичні цілі, до яких треба достосовувати цілу стратегію. В тому Еріх Керн різниться від інших воєнних мемуаристів, що розглядають війну тільки як боротьбу машин, а найважливішому факторові війни — людині — не мають взагалі жадного місця.

Очевидно можна було б прийняти, що всі думки автора, це тільки німецька данина військовій ідилії братерства зброї з українцями в Галицькій Дивізії. Таке толкування було б дуже примітивне, бо питання „як виграти війну на Сході“ цікавить політиків і стратегів не від вини. Спроби перенести вирішення на терен Росії завжди кінчилися невдачею для напасника. З того факту російська пропаганда викула доволі переконливий аргумент, що „Росія непереможна“. Ми не знаємо, які дискусії провадять військові експерти на ті теми, а на „Великому запамороченні“ ми спинилися тільки тому, що ця книжка порушує цю тематику і, так би мовити, „з журналістичного обов'язку“.

Цікаво, що цю саму тему порушує також — можна б сказати, з другого боку барикади — якийсь советський полковник Калінов, що на сторінках цюрихської „Ді Вохенцайтунг“ і мюнхенського „Ехо дер Вохе“ помітив цикль статей п. н. „Вперше говорять сталінські генерали“. Калінов твердить, що невдача Гітлера на Сході була зумовлена фальшивою стратегією, яка шукала вирішення відразу в двох напрямках; мілітарно і політично на Москву, сподіваючись із здобуттям столиці СССР досягти замиріння як це було 1918 р., і на Сталінград, щоб забезпечити для себе Україну і щоб перервати комунікацію Москви з півднем. На думку Калінова т. зв. московська концепція не давала жадного вирішення, так як не дала вона і Наполеонові. Зате концепція походу на Україну давала шанс розірвати СССР на дві частини і тим самим унеможлилювала Сталінові продовжати війну. Але цю другу концепцію можна було здійснити тільки під умовою поставлення конкретної політичної програми щодо України і вигравання українців як союзників проти Росії. Саме можливість „української програми“ в Гітлера надзвичайно непокоїла Кремль і Калінов, покликаючись на висловлювання маршала Рокоссовського, принає, що найбільшою несподіванкою на Кремлі було те, що Німецьке Верховне Командування (ОКВ) не покориствовалося як слід „пропозиціями українських зрадників“ як, за словами Калінова, Кремль окреслював ОУН. Наскільки серйозно оцінював Сталін

небезпеку т. зв. „масової коляборації”, доводить факт, що весь плян організації партизанської війни на німецьких тилах був побудований на ідеї активного поборювання тієї „коляборації”, а не боротьби з німцями. Ми добре знаємо, що якраз так виглядали перші виступи советських партизанів, хоч, як це признає Калінов, зразу виявилося, що самі німці постаралися про те, що не тільки масової, але взагалі жадної коляборації не було.

Керн з'ясовує невігластво німецького командування на свій лад. Коли осінню 1941 р. советські комісари наказали розстрілювати і тортурувати німецьких воєнно-полонених, німецьке командування в Україні видало наказ розстріляти — шляхом репресії — декілька тисяч советських воєнно-полонених. Наказ виконано і розстріляно... грузинів. Опис езекуції так плястично представляє німецьку безглузду поведінку, що він дуже добре заступає цілу брошуру на цю тему.

Ми навели з приводу рецензування репортажу Керна теж думки Калінова не на те, щоб вважати їх абсолютно авторитетними, але тому, що в дискусії на тему німецьких промахів, яку провадиться в пресі і військових журналах, щораз виразніше насувається питання про значення політичної концепції у війні і про її перевагу лад концепцією чисто мілітарною. Це, як на добу атомової бомби, думка серед військових експертів і політиків ще не зовсім популярна.

(ев)

По чужій пресі

ПРО ВИЗВОЛЬНУ БОРотьБУ УПА

„Нью Йорк Геральд Трібюн”, паризьке видання з 23. 11. помістила обширну статтю п. н. „Голос Америки говорить для України”. Як виходить із змісту, стаття написана на підставі розмови з членами українського підпілля, що знаходяться в США. В прихильному тоні автор з'ясовує, щоправда побіжно, українське питання.

Кореспондент інформує, що „Голос Америки” надає авдіції українською мовою. Україна є знана із сторічної боротьби з Росією, яка старалася навіть знищити „валуєвським указом” українську мову. В першій світовій війні українці проголошують свою незалежність. Часи гетьмана Скоропадського автор називає російською інтригою, проти якої виступили українські демократи. Українська держава впала під напором сусідів, підпілля боротьба триває однак далі. Окремо зупиняється автор над теперішню збройною боротьбою. Він стверджує, що збройна боротьба українців є добре організована і це змусило вислати в Україну двох представників політбюро, Кагановича, експерта від українських справ і боротьби з рухами спротиву і польського генерала Свєрчевського, що скоро згинув в боротьбі з відділом УПА полковника Хріна. Відділ Хріна відійшов на Україну і там під різними прізвимицями продовжує боротьбу. Проти нього мала Москва вислати 2 дивізії.

Автор повідомляє, що від 12 місяців УПА приняла тактику бо-

ротьби малими групами. Большевицькі інформації про український рух спротиву це звичайні наклені, а інформації про те, що український народ погоджується з окупантом заперечені фактом існування руху спротиву і безперестанними арештами українських патріотів. Теперішній уряд УССР, це звичайна агентура Москви.

Аргентинський журнал „Акі Еста” помістив в числі з 19 вересня статтю Л. Сабо про визвольні рухи на сході Європи. Стаття написана прихильно до тих рухів, однак видно, що автор якслід не поінформований в дійсному положенні. В українських справах автор орієнтований ще найкраще. Він стверджує існування сильних підпілля армій на сході Європи і зазначає, що зразу ніхто на Заході не міг пояснити, що то за армії. В статті описані методи дій повстанців в Карпатах й їхній героїзм. За твердженням автора є дві повстанські армії: „Лісове військо”, силою 30.000 вояків, зложено в більшості з поляків і УПА, сильніша від першого, яка діє на території України. УПА продовжає визвольну боротьбу, що почалася з часів поневолення України Петром І. Далі автор змальовує заосмотрення УПА мундурами, харчами і медикаментами, лікування, зв'язок тощо. Описує він рівнож большевицькі методи боротьби з УПА, терор проти населення, що підтримує боротьбу УПА, заслання селян на Сибір.

Стаття написана живо і подає багато подробиць.

ОДНА ЛАСТІВКА НЕ ОЗНАЧАЄ ВЕСНИ

Американська преса, що має велике значення на формування публічної думки, привикла розглядати СССР як одну цілість і бачити там лише один російський народ. У зв'язку з наростанням неминучого конфлікту між західними великодержавами і СССР в пресі дуже часто пишеться про СССР і пропонуються розв'язки російського питання в майбутньому. Орієнтація полягає в основному на тому, що після повалення теперішнього больш. уряду треба створити неподільну, демократичну Росію. Це мало б бути також мобілізуючим гаслом для американської політики на Сході Європи. Чи ж не подібна була орієнтація Гітлера?

В провінційнім американським щоденнику „Рачестер Таймс-Юніон” з 1 листопада 1949 р. появилася, чи не в перше, редакційна стаття „Що в Росії після комунізму”, яка цілком правильно підходить до розв'язки підросійських питань. Автор вважає, що Росія мусить бути після війни розділена на національні держави і що тільки така розв'язка запевнить США підтримку підсоветських народів у війні з СССР. Опєртя на боротьбу УПА і інших поневолених народів є найбільш реальне. Автор остерігає, щоб уряд США не повторив помилок, зроблених вже Гітлером. Ось що він говорить про майбутній уклад сил на Сході Європи: „Незалежна Україна, окрилена незалежними Польщею, Білорусією, Литвою, Естонією і Фінляндією на півночі і незалежними Кавказом, Грузією, Вірменією, Азербайджаном і Донськими Козаками на півдні, зламали б нарешті вікову тиранію росіян”.

Нарешті розумний голос, але це покищо, мабуть, одинока ластівка в американській пресі, а вона не завжди означає ще весну.

Щоправда, передачі „Голосу Америки” українською мовою, та щораз то частіші статті про боротьбу УПА в американській пресі вказують на поступовий перелім в публічній opinіi. Однак це не означає ще цілковитого розуміння і оцінення підсоветських проблем і це може дуже некорисно відбигися на майбутньому розвитку подій.

УКРАЇНСЬКА СПРАВА НА КОНГРЕСІ ПОНЕВОЛЕНИХ НАРОДІВ СВІТУ

З 7 до 10 жовтня 1949 р. в Лондоні відбувся Конгрес Поневоленних і Кольоніальних Народів світу, на якому було 200 представників (крім поневоленних народів СРСР) і представники тих політичних партій Франції, Англії, Америки і Голандії, що визнають право колоніальних народів на самостійне життя і боряться, щоб дати цим народам самостійність.

Для нас українців конгрес не лише цікавий тим, як боряться за свою незалежність інші поневолені народи світу, але передусім тим, що інші поневолені народи на цьому конгресі виявили солідарність з підбольшевицькими поневоленими народами, зокрема з Україною і нашою визвольною боротьбою. На конгресі представники поодиноких поневоленних народів відчитали звіти про свою боротьбу за національне і соціальне визволення і обговорювали солідарну постанову поневоленних народів на будуче, головно у випадку війни.

У висліді нарад конгресу вигоговлено резолюцію і обрано новий Міжнародний Комітет. В першій точці резолюції визнано право кожного народу на негайну державну незалежність; в другій — на випадок війни між імперіялістами — жодна поневолена нація не може бути втягнута у війну; в третій — поневолені народи мусять бути цілком незалежні від імперіялістичних потуг. Лише деякі представники Цейлону і п. Гіелі з Англії виступили в дискусії проти другої точки і домагалися йти за принципом „ворог мого ворога є моїм приятелем” (тобто потрібно йти на співпрацю з большевиками), однак цей погляд був відкинений як опортуністичний і шкідливий.

Під час цієї дискусії в обгрунтованні найбільшої загрози для поневоленних народів, представник голандських революційних демократів, Джеф Ласт, і представник Американської Незалежної Соціалістичної Ліги, Сол Берг, виступили з широкими промовама про російсько-большевицький імперіялізм і найширше спинилися на боротьбі УПА за волю українського народу. Промовці вимагали включення до резолюції також точки про потребу боротьби за державну незалежність України. Інформації і прозект резолюції про боротьбу УПА прийнято бурхливими оплесками. Обширні інформації про українську справу стрічаємо в звітних повідомленнях про конгрес в голандській, американській і французькій пресі тих політичних партій, що були заступлені на конгресі.

Список пожертв

на допомогу воякам УПА:

1. Укр. Доп. Комітет — Бельгія . 202.— ам. дол.
2. Вп. П. Володимир Паік—Едмонтон (Канада) 2 чеки на 20 фун. смал.
3. Українці в Кірклянд-Лаке—Онт. (Канада) 239.— кан. дол.
(голова збір. ком. — п. М. Мироняк, збір. — пп. М. Мігує і Д. Марич)
4. Передплатайки „Часу“ в Англії 145/18/1 англ. фунтів
5. Вояки Дивізії Галичина в таб. Кіртлебрідж (Англія) через Ц. СХС — Мюнхен 2 одежеві пакети
через п. Мацину Мих. в Міттенвальді 1 одежевий пакет
6. Українська Незалежна Грекокаатолицька Парохія Мікізраке — Пенсильванія — США 51.— ам. дол.
7. Чит. Провіти ім. Т. Шевченка — Монтреаль (Канада) 7 чеків на 70 ф. смал.
через Ц. СХС — Мюнхен 5 чеків на 5 хар. пак.
2 чеки на 20 ф. цукру
8. Осередок СМУ — Торонто (Канада) через Ц. СХС — Мюнхен 23 чеки на 240 ф. смал.
9. Осередок СМУ — Америки — Філядельфія 420 фун. смальцю
(через ЗУАДК в Мюнхені, за ініц. пп. Петровича Осипа і Бачари Миколи)
10. Збірка на весіллі пані Молодош Зофії та п. Євстаха Цапа (через Ц. СХС — Мюнхен) 4 чеки на 40 ф. смал.
11. Члени „Гуман. Товариства“ та „Орган. Родичів“ на вечірці в панства Задорецьких у Нью-Йорку 58.— ам. дол.
12. Легкий Богдан — Agric. Harlescolt Hostel — Shrewsbury Srops — Англія (через Ц. СХС — Мюнхен) . 1 одежевий пакет
13. Пук Ярослав — 154 Belgkawe Road — Oldham Lanes — Англія (через Ц. СХС — Мюнхен) 1 одежевий пакет

14. Збірка по Служ. Божій у день
Свята УПА в Тіммінс (Канада)
через п. Репецького в Канаді . 72 фун. смальцю

Всім жертводавцям складаємо щиру подяку.

Подаємо до відома, що на сторінках журналу „До Зброї“
ми постійно поміщуватимемо списки пожертв на допомогу
УПА. Повідаємо всіх жертводавців, що тільки ті пожерт-
тви на допомогу УПА дійшли до місця призначення, які бу-
дуть уміщені в наших списках.

Переписку у всіх справах зв'язаних із збірками на УПА
треба спрямовувати до Господарського Відділу Місії УПА на
наступну адресу:

W. Soroczak
(13b) München 2
Dachauerstraße 9/II. Z. 10
Germany — US-Zone

(—) В о р о н

4. 1. 1950. Керівник Господ. Відділу Місії УПА при ЗП УГВР

ЗГОЛОШУЙТЕСЯ

НА КОЛЬПРТЕРІВ

журналу

» Д О З Б Р О І «

Продаємо книжки

В.во журналу „До Зброї“ має на своєму складі наступні
книжки:

„САМОСТІЙНІСТЬ“ передрук органу УГВР на Рідних Землях
Ціна 4 Н. М.

УПА В ЗАХІДНІЙ ЕВРОПІ (англійською мовою)
Ціна 2 Н. М.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРАЦЯ ШТАБІВ
Ціна 3 Н. М.

ТОПОГРАФІЯ
Ціна 2.50 Н. М.

Замовлення на ці книжки та журнал „До Зброї“ і всю пере-
писку в справах адміністрації і редакції спрямовувати
на адресу:

Soroczak Wolodymyr
(13b) München 2
Dachauerstraße 9/II. Z. 10
Germany — US-Zone

Ціна в німеччині 1 Н. М.
За Океаном 0.50 дол.